

ПРАВОСЛАВЉЕ

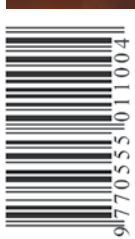
НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Патријарх александријски
г. Теодор у посети Српској Цркви

Број 1213 Цена 90 динара 2.5 KM 1. октобар 2017. године

ISSN 0555-0114

50 година

Реч-две уз насловну страну

Крст: Истина наше вере

*Благодат и сила Часног Крста се не налази у његовом облику, њ. самим
чим што је крст, него је његова сила у томе што је то Крст Христов,
средство којим је Христос спасао свет.*

Г. Каисанис

Пре неколико дана молитвено смо прославили празник Воздвижење Часног Крста – Крстовдан. Празник Воздвижење Часног Крста први пут се спомиње 347. године. Тада је у Цркви Светог гроба Патријарх уздигао (воздигао) Часни Крст Господњи пред сабраним народом. По овоме је празник добио име Воздвижење Часног Крста.

Какав и колики је значај Крста у нашим животима? Крст је једина истина наше вере, пише Митрополит Антоније Блум. То није само симбол Христовог распећа, то је обележје Христовог Васкрсења из мртвих као и нашег васкрсења, тј. устајања из духовног пада. У једној црквеној песми (катизми) стоји да је људски *пад у трих дошао преко дрвета, али и да је спасење дошло преко дрвета (крста)*. А у Јеванђељу од Св. Апостола Марка (8, 35) читамо да ако изгубимо живот зарад Христа и Јеванђеља, ми ћемо се спасити. Што значи да, ако живимо за Христа и са Христом – сачуваћемо наше животе. У супротном, наши животи су изгу-

бљени. Ово је *закон нашег бивствовања*. Примера кроз наше животе има безброј. Богаташ који живи за себе и свој новац је усамљен и изгубљен. Саможива и горда особа је усамљена и изгубљена душа. Са друге стране, искуство Цркве нам говори да свети(тељи), који живе за Христа, нису усамљени нити изгубљени. Ако живимо за Христов Крст, тј. ако га носимо, не да нећемо окусити смрт, него нећемо окусити ни духовну смрт, а ни усамљеност и саможивост. Тада Крст постаје *инструмент победе, оружје спасења и наше лично воздвиженије*.

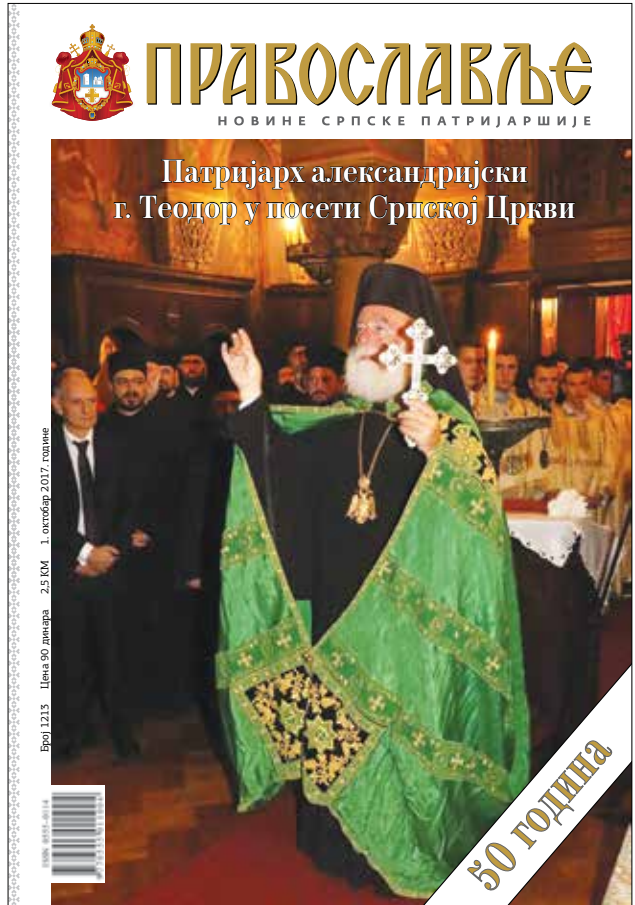
Свети Јован Златоуст пише да наше спасење не долази из (од) нас самих, већ долази преко других. *Триљењем својим спасавајте душе своје* (Лк. 21, 19). Сетимо се Симона Киринајца (Мк. 15, 21). Он је помогао Христу и понео му Крст до Голготе. Да ли и колико често помажемо ближњима да у тешким тренуцима „понесу свој крст“? Ако окре-немо леђа патњи и невољи наших ближњих, ми онда постајемо као и богаташ који живи за себе и свој новац. Постајемо усамљени и изгубљени.

Листајући *Полишику* (среда, 6. септембар), при дну дванаесте странице пажњу ми је привукао наслов следеће садржине „Лидл (супермаркет) обрисао крст са грчких производа“. Сви ми, повремено пазаримо у овом глобалном ланцу супермаркета. Овај супермаркет уклонио је крст са етикета појединих традиционалних производа из Грчке (маслиново уље, сир, јогурт). На свим тим фотографијама истакнута је фотографија Санторинија и Цркве Светог Анастасија. На плавој куполи овог храма одувек је био и још увек је крст, али на етикети ових производа крста нема. Купци су „напали“ страницу супермаркета на Фејсбуку видно разочарани. „Јако сам разочаран у вашу компанију која жели да се додвори одређеним људима. Зашто кријете историју? Сви учимо из ње, а брисање крста може учинити да само понављамо грешке из историје“, написао је Данијел Новак. На крају су се огласили и руководиоци супермаркета, између осталог рекавши: „Избегавамо да користимо верске симболе јер не желимо да искључимо ничија религијска уверења. Ми смо компанија која поштује различитост и управо то објашњава наше паковање.“ Сваки коментар је сувишан...

Једном је Митрополит Амфилохије рекао да на земљи нема човека који није прикован на крст. Само је питање да ли је то крст покајаног разбојника или је то крст непокајаног, у злу утврђеног, помраченог, обезбоженог, који пљује на Бога поред себе, који пљује на себе и светињу свога бића, који пљује на најближе своје. Будимо на крсту уз покајаног разбојника.

На насловној страници овог броја налази се слика Његовог Блаженства Папе и Патријарха александријског и све Африке г. Теодора II, који се од 22. септембра налази у Србији, у званичној (мирној) посети Његовој Светости Патријарху српском г. Иринеју и Српској Православној Цркви, а о његовој посети читаоци се опширније могу информисати у репортажи коју смо припремили... Такође, у овом броју Вашу пажњу скрећемо на извештај са устоличења Преосвећеног Епископа зворничко-тузланског г. Фотија из пера Зорице Зећ, као и на прилог о „Данима Српске“ у Србији који је приредила Славица Лазић, те на разговор са Преосвећеним Викарним Епископом моравичким г. Антонијем.

Између осталих текстова, у овом броју пажњу читалаца предлагемо и прилог Снежане Крупниковић о историјату Епархије рашко-призренске, затим пригодне текстове поводом 150 година

велике обнове цркве Ружице (протојереја-ставрофора проф. др Предрага Пузовића, протојереја-ставрофора др Саве Јовића и Славице Лазић), чланак Весне Пумпаловић о почетку обнове Храма Св. Саве у Њујорку, чланак Ане Марије Симоновић о Академији „Свети Сава у Чикагу“ и прилог Славице Лазић о уреднику *Православља* проти Милисаву Протићу... У овом броју доносимо и текст др Александра Раковића о балканским идентитетским конверзијама, као и текст Милоша Матијевића о Споменику четири вере на Чачанском гробљу, те сталне рубрике са прилозима о новим издањима, вестима из културе и науке, хришћанског света и живота наше Цркве.

Крсту твоме клањамо се Владико и свето Васкрсење твоје певамо и слаavimo!

Искрено,

Предраг З. Базић

Богослужења, приједи и посете Његове

Прошћакон др

8. септембар

Његова Светост Патријарх српски Иринеј примио је 8. септембра 2017. године у Патријаршији српској у Београду министра просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије др Младена Шарчевића, државног секретара др Ану Ланговић Милићевић, председника Савеза јеврејских општина Србије г. Роберта Сабадоша, амбасадора Министарства спољних послова Републике Србије и координатора српско-јеврејског академског пројекта дијаспоре др Љиљану Никшић, председника Одбора за дијаспору и Србе у региону Народне скупштине Републике Србије мр Ивана Костића, народног посланика и председника Савеза Срба региона г. Миодрага Линту и проф. др Гидеона Грајфа, шефа Експертске групе историчара ГХ7. Приједима су прису-

ствовали Његово Преосвештенство Епископ моравички Антоније, викар Патријарха српског, управник Библиотеке Српске Патријаршије др Зоран Недељковић.

Наредног дана, а поводом храмовне славе, Патријарх Иринеј началствовао је Светом Архиепископском Литургијом у Цркви Сабора српских светитеља на Карабурми. Саслуживали су протојереји-ставрофори Драган Станишић, Ратко Аксентић, Живадин Протић и Спасоје Живановић, Архимандрит Филимон – игуман манастира Каона, јереј Дејан Антић, као и протођакон Стеван Рапајић и ђакони Јово Калинић, др Александар Прашчевић и Немања Ристић. Кум славе је био г. Милош Петровић из Прокупља. Његова Светост је овом приликом поделио грамате добротворима црквене заједнице на Карабурми.

11. септембар

На празник Усековање главе Светог Јована Крститеља, Патријарх Иринеј служио је Свету Литургију у Храму Светог Јована Крститеља на Централном гробљу. Светој Литургији присуствовали су ученици Основне школе „Миодраг Матић“. Патријарх Иринеј благословио је све присутне ђаке пожелевши им физички и духовни напредак у новој школској години.

15. септембар

У Храму Светог Пантелејмона у Миријеву Патријарх Иринеј служио је Свету Архиепископску Литургију, а поводом доношења Честице моштију Преподобних Зосима и Јакова Туманских. Истог дана у згради Српске Патријаршије, Патријарх је примио г-дина Милуна Тодоровића, градоначелника Чачка, са сарадницима.

16. септембар

Сутрадан, Патријарх Иринеј је началствовао Светом Архиепископском Литургијом у манастиру Троноши, а поводом седам векова ове светиње. Саслуживали су Високопреосвећени Митрополит црногорско-приморски Амфилохије и Високопреосвећени Митрополит дабробосански Хризостом, као и Епископ шабачки Лаврентије, домаћин светог сабрања.

17. септембар

Његова Светост Патријарх српски Иринеј устоличио је у Бијељини новоизабраног Епископа звоничко-тузланског г. Фотија у Саборном храму Пресвете Богородице. Српском Патријарху саслуживали су Архиепископ охридски и Митрополит скопски Јован, Митрополити загребачко-љубљански Порфирије и дабробосански Хризостом и Епископи звоничко-тузлан-

Светости Патријарха српског Г. Г. Иринеја

Дамјан Божић

ски Фотије, сремски Василије, банатски Никанор, бачки Иринеј, британско-скандинавски Доситеј, жички Јустин, врањски Пахомије, шумадијски Јован, милешевски Атанасије, полошко-кумановски Јоаким, брегалички Марко, горњокарловачки Герасим, крушевачки Давид, славонски Јован, бихаћко-петровачки Сергије, нишки Арсеније и умировљени канадски Георгије.

18. септембар

Патријарх Иринеј примио је делегацију Ирана коју је предводио ајатолах Сејед Хасан Мостафави, директор Маузолеја Имама Хомеинија у Техерану. Пријему су присуствовали Његово Преосвештенство Епископ моравички г. Антоније, викар Патријарха српског; Његова Екселенција Хосеин Мола Абдолахи, амбасадор Ирана у Београду; Његова Екселенција Мохамад Реза Садех; г. Мохамад Јавад Изади, трећи саветник иранске амбасаде; Мохамад Реза Мотаги, преводилац иранске амбасаде.

19. септембар

Његово Преосвештенство Епископ жички г. Јустин, у име свештенства, монаштва и верног народа богоспасаване Епархије жичке, уручио је 19. септембра 2017. године у Патријаршији српској у Београду Његовој Светости Патријарху српском г. Иринеју Орден Светог преподобног Симона Монаха. Преосвећени Владика жички г. Јустин изразио је, у братољубивој беседи, благодарност Његовој Светости Патријарху српском г. Иринеју који је одликован „за мудро вођење Брода наше Свете Цркве, за делатно и истрајно сведочење Христа Васкрслога“ у данашњим условима живота који су оптерећени како старим тако и новим потешкоћама и изазовима. Његова Светост Патријарх српски г. Иринеј је заблагодарио Преосвећеном Епископу жичком г. Јустину речима испуњеним очинском љубављу и бригом, напомињући да му одликовање Епархије жичке представља изузетну част, радост, али и одговорност. Свечаној додели највишег одликовања Епархије жичке, присуствовали су чланови Светог Архијерејског Синода: Високопреосвећени Митрополит загребачко-љубљански г. Порфирије и Преосвећена господа Епископи зворничко-тузлански Фотије и ваљевски Милутин, као и главни секретар Светог Архијерејског Синода протојереј-ставрофор др Саво Б. Јовић.

20. септембар

У навечерје празника Рођења Пресвете Богородице, бденије у манастиру Ваведења Богородичиног у Београду служио је Патријарх Иринеј.

При крају празничног богослужења Српски Патријарх замонашио је г. Ненада Весића, рођеног 1974. године у Крушевцу, доктора Националног техничког универзитета и докторанта на предмету Литургика на Теолошком факултету у Атини. Светом чину монашења новог слуге Господњег, који је том приликом добио име Амвросије, привео је духовник манастира Сланци јеромонах Стефан (Вукосављевић).

Истог дана, а поводом 150-годишњице велике обнове цркве Ружице на Калемегдану, одржана је свечана академија у Великој дворани Коларчеве задужбине. Свечаној академији присуствовао је Његова Светост Патријарх Иринеј.

21. септембар

Сутрадан, а на празник Рођења Пресвете Богородице, Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је Свету Архијерејску Литургију у цркви Ружици, а поводом 150 година од велике обнове овог храма. У току Литургије у чин јерођакона рукоположен је монах Амвросије.

22. септембар

Патријарх српски Иринеј, заједно са архијерејима Српске Православне Цркве, свечано је дочекао Његово Блаженство Папу и Патријарха александријског и све Африке г. Теодора II. Патријарх Теодор II је у званичној (мирној) посети Његовој Светости Патријарху српском г. Иринеју и Српској Православној Цркви од 22. до 29. септембра 2017. После свечаног дочека, у капели Св. Симеона у Српској Патријаршији, а у част високог госта, служена је докслогија.

23. септембар

Његово Блаженство Папа и Патријарх александријски и све Африке г. Теодор II началствовао је бденијем у Саборном храму Светог архангела Михаила у Београду. Богослужењу је молитвено присуствовао Његова Светост Патријарх српски г. Иринеј.

24. септембар

Патријарх александријски Теодор II и Патријарх Иринеј служили су Свету Литургију у крипти Спомен-храма Светог Саве на Врачару. Предстојатељу Александријске Цркве овом приликом уручен је Орден Светог Саве. ■■

Самопроглашене власти из Приштине поново ће истаћи своју кандидатуру за улазак у УНЕСКО и тако покушати да црквено културно наслеђе присвоје и отуђе од Српске Православне Цркве и српског народа. Тим поводом подсећамо читаоце на историју и порекло косовско-метохијских светиња.

Историјат Епархије рашко-призренске

Први период (1019–1219)

С. Круйниковић

Призренска епархија у овом периоду налазила се под јурисдикцијом Охридске архиепископије. Иако су народне масе претежно биле словенске, она је потпуно грчки оријентисана, те су за призренске епископе постављани Грци. При оснивању „Призренска епископија била је трећег степена, обухватала је област Хвосна око Пећи и Дечана, града Лесковца и Бритоса, имала је петнаест клирика“. Ти класични предели ће углавном остати кроз читаву историју ове Епархије. Њено седиште било је у Призрену, али из тих најстаријих времена нема података при коме се манастиру или цркви то седиште налазило. Сматра се да је било при Цркви Богородице Љевишке (Богородица Љевишка је била главна црква Призрена. Темељно ју је обновио краљ Милутин уз помоћ призренских епископа Дамјана и Саве, између 1306. и 1309. године. Био је то је храм са пет купола којем је додата припрата са спратом, а над њим и звоник који је стремио високо изнад кућа Призрена и наглашавао духовни центар у граду, који је био један од омиљених обитавалишта владара. Призренска катедра била је посвећена Богородици. Турци су 1756. претворили цркву у џамију и дебелим слојем малтера прекрили фреске које су поново откривене приликом истраживања и конзерваторских радова 1950–1952).

Град који је некада био римско и византијско насеље, од почетка XI века помиње се као седиште Епископије. У саставу је српске државе крајем XII века. Постаје важно трговачко средиште и чвориште путева за Пећ, Косово, Тетово, Скопље... Као град, посебан је значај добио у време краља Милутина и царева Душана и Уроша.

Али, о призренским епископима током XI века „не знамо много“. Крајем XI века, из писма Архиепископа Теофилакта, сазнајемо да је за своје време (1019–1108) рукополагао епископе који су се „одликовали побожношћу и светошћу“, као што је призренски епископ – али чије име није познато. Сачуване су обимне кореспонденције између папа и његових суфрагана, односно папа и представника световне власти, као и обимне преписке које су водили охридски архиепископи Теофилакт и Димитрије Хоматијан. *Прва охридска повеља* цара Василија II представља темељни акт Охридске архиепископије. Иако није датирана, њен настанак се поуздано везује за 1019. годину. У њој се поред Охрида, који је

означен као седиште Архиепископије, наводи још шеснаест епископија. У питању су епископије градова: Костура, Главинице, Моглена, Битоља, Струмице, Моровижда, Велбужда, Сердике, Ниша, Браничева, Београда, Сирмијума, Скопља, Призрена, Липљана и Сервије. У оквиру сваке од њих наводе се и одређени градови, као и одређени број клирика и парика који припадају свакој.

Тек средином XII века знамо за име ученог призренског Епископа Јована (писца једног коментара на Златоустове беседе). То је уједно први Епископ призренски чије нам је име познато. Пре коначног припајања Призрена држави Стефана Првовенчаног, а за време краткотрајне анексије од стране Бугара помиње се Епископ Аврам, који се са „још неколико епископа 1204. обратио папи Иноћентију III с молбом за палијум“.

Када је око 1214. Призрен дефинитивно припојен Србији, на епископској столици налазио се Грк Никифор, који се помиње од 1217. до 1219. године. То је епископ који није хтео да се потчини самосталној Српској Цркви на чијем је челу био Свети Сава, те га је он приволео да да оставку на свој положај, што је био непосредан повод да Архиепископ охридски Димитрије Хоматијан упути Светом Сави своје чувено протестно писмо. После одласка Епископа Никифора, Свети Сава је за призренског епископа поставио Србина чије нам је име, нажалост, непознато. То је највероватније био ученик Светог Саве који се школовао на Светој Гори. Његов задатак није био нimalо лак, јер је његова епархија „имала да парира сваки рад Охридске цркве и грчку агитацију“.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1213

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја.

Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве.

Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ Митрополит загребачко-љубљански др Порфирије

Главни и одговорни уредник
Протођакон др Дамјан С. Божић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крупниковић

Лектор и коректор
Ана Јокић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двојрој. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштомском упутницом!
Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:
Обична поштом је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35GBP;
авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:

Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LKIRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativno Izdavacka Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:

Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113
e-mail: pravoslavje@spc.rs – редакција
pretplata@spc.rs – претплата
web: православље.срб ; www.pravoslavje.rs

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови и прилози објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и представља повреду ауторског права и кривично дело.

Гrafичка припрема, слог и прелом:
Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ Управе за сарадњу с Црквама и верским заједницама Владе Републике Србије

Гrafичка припрема овог 1213. броја Православља, завршена је у четвртак, 28. септембра 2017. године у 8.00 часова, када је у штампу предат овај број новина Српске Патријаршије.

- 2 Крст: Истина наше вере
Проштођакон др Дамјан С. Божић
- 4 Богослужења, приједи и посете Његове Светости Патријарха српског Г. Г. Иринеја
Проштођакон др Дамјан Божић
- 6 Историјат Епархије рашко-призренске
С. Крућниковић
- 8 Устоличен Епископ зворничко-тузлански г. Фотије
Зорица Зећ
- 11 Патријарх александријски и све Африке Теодор II у посети СПЦ
- 14 Епископ моравички г. Антоније
Сви ми сведочимо и служимо
Разговарао протођакон др Дамјан С. Божић
- 18 Јединство, саборност и духовно наслеђе једног јединственог народа
Славица Лазих
- 20 Страдање и васкрсење цркве Ружице
Славица Лазих
- 24 Почела обнова Цркве Светог Саве у Њујорку
Весна Пумпаловић
- 26 Прота Милисав Д. Протић
Славица Лазих
- 28 Академија Свети Сава у Чикагу
Проштођакон др Дамјан С. Божић и Ана Марија Симоновић
- 31 Знаменити Призренац Петар Костић – 165 година од његовог рођења
др Александра Марковић Новаков
- 34 Споменик четири вере на Чачанском гробљу (1934. г.)
Милош Матијевић
- 36 Јеванђељски мотиви у епским народним песмама (протојереј-ставрофор др Саво Б. Јовић)
мр Радован Пилиповић
- 38 Балканске идентитетске конверзије: како заштити православне Србе?
др Александар Раковић
- 40 Наука, уметност, култура...
- 42 Кроз хришћански свет
- 44 Из живота Цркве

На насловној страни:

Патријарх александријски г. Теодор II
фото: Ђакон Драган С. Танасијевић

Долгоденствуј, Преовећени
Владико, на многаја лета!

Епископ
зворничко-тузлански
г. Фотије (Сладојевић)

Устоличен Епископ зворничко-тузлански г. Фотије

Зорица Зеџ

Новоизабрани Епископ зворничко-тузлански г. Фотије свечано је устоличен 17. септембра 2017. године у Саборном храму Пресвете Богородице у Бијељини.

Светом Архијерејском Литургијом началствовао је Његова Светост Патријарх српски г. Иринеј. Саслуживали су Архијепископ охридски и Митрополит скопски Јован, Митрополити загребачко-љубљански Порфирије и дабробосански Хризостом и Епископи зворничко-тузлански Фотије, сремски Василије, банатски Никанор, бачки Иринеј, британско-скандинавски Доситеј, жички Јустин, врањски Пахомије, шумадијски Јован, милешевски Атанасије, полошко-кумановски Јоаким, брегалички Марко, горњокарловачки Герасим, крушевачки Давид, славонски Јован, бихаћко-петровачки Сергије, нишки Арсеније и умировљени канадски Георгије.

Свечаном чину устоличења присуствовали су умировљени Епископи зворничко-тузлански Василије и средњоевропски Константин.

Саслуживали су и архимандрити Серафим из манастира Рмња и Исихије из манастира Ковиља. У торжественој Литургији у величанственом храму посвећеном Рођењу Пресвете Богородице, саслуживали су протојереји-ставрофори Стојадин Павловић, директор Патријаршијске управне канцеларије; др Драгомир Сандо, проф. Православног богословског факултета у Београду и председник Одбора за верску наставу у Архијепископији београдско-карловачкој; Петар Лукић, старешина Саборне цркве у Београду; др Зоран Крстић, ректор Богословије у Крагујевцу; Јово Лакић, архијерејски заменик Епархије зворничко-тузланске, као и јеромонах Доситеј Хиландарац.

У ђаконском сословију су се налазили Слободан Вујасиновић, Никола Перковић и Владимир Руменић,

као и јерођакон Силуан из манастира Григоријата. Своје величанствено пјеније песме славе и хвале Господу узнели су чланови хора „Србадија“ из Бијељине, вођени диригентском руком Десанке Тракиловић.

Одлуку Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве о избору Његовог Преосвештенства г. Фотија за Епископа зворничко-тузланског прочитао је Високопреосвећени Митрополит дабробосански г. Хризостом.

Његова Светост Патријарх српски г. Иринеј пожелео је Владици Фотију да сеје семе јеванђељске љубави према свештенству, пастви и свим другим народима, јер је љубав највећа снага против сваког зла. Првојерарх наше Цркве је пожелео Преосвешћеном г. Фотију да живи животом наше Свете Цркве и народа њеног, јер Епископ Цркве нема свој живот него је у служби Господу.

Новоустоличени Епископ зворничко-тузлански Фотије поздравио је све присутне и заблагодарио на укажаном поверењу. Казујући приступну беседу и подсећајући на Епархију далматинску којом је управљао осамнаест година, а затим на историјат страдалне Епархије зворничко-тузланске, позвао је сав народ на окупљање око Господа Творца свега света.

Устоличени Епископ је поручио да је његов програм садржан у Светом Писму и Јеванђељу што је, уз пост и молитву, темељ новог живота у Господу.

Свечаном устоличењу присуствовали су: члан Председништва БиХ г. Младен Иванић, генерални секретар Председника Србије г. Никола Селаковић, саветник Председника Републике Српске г. Ми-

ладин Драгићевић, министар здравља Републике Српске г. Драган Богданић и министар финансија г. Зоран Тегелтија, градоначелник Бијељине г. Мићо Мићић, др Милета Радојевић, директор Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама у Влади Републике Србије, помоћник Директора Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама др Марко Николић, г. Миодраг Линта – посланик у Скупштини Србије, начелници општина.

Часно монаштво из свих манастира Богом спасаване Епархије зворничко-тузланске; монаштво фрушкогорских манастира: архимандрити Доситеј из Гргетег и Сава из Крушедола; јеромонах Поликарп из манастира Свете Тројице у Бијелим Водама; многобројно свештенство и благочестиви народ који је организовано дошао из Тузле, Модриче, Брчког и најудаљенијих крајева Епархије, присуствовали су величанственом сабрању.

Свечаном чину устоличења присуствовали су и многобројни верници из неколико епархија наше Свете Цркве, представници Издавачке установе Епархије далматинске, декан Православног богословског факултета у Београду протојереј-ставрофор др Предраг Пузовић, г. Зоран Вучић – уредник Издавачке фондације Архиепископије београдско-карловачке, као и многобројне личности јавног и културног живота.

Трпеза љубави организована је у етно-селу Станишићи. За време агапе, први се обратио у име свег свештенства и монаштва протојереј-ставрофор Јово Лакић, архијерејски заменик, који је уручио пригодне дарове Епископу Фотију и Митрополиту Хризостому, који је био досадашњи владика у овој Епархији.

Градоначелник Бијељине г. Мићо Мићић пожелео је да сарадња буде на корист Цркве и народа.

У име Председника Републике Србије обратио се г. Никола Селаковић, док се у име Председника Републике Српске обратио саветник г. Миладин Драгићевић.

Владици зворничко-тузланском је Патријарх српски г. Иринеј пожелео да долгодејствује на славу Господњу са благочестивим и добрим народом ове Епархије.

Митрополит дабробосански Хризостом је пожелео устоличеном зворничко-тузланском Фотију да

долгодејствује у обављању епископске службе, и бираним речима се опростио од својих досадашњих епархиота и свештенослужитеља и свег монаштва.

На крају се обратио и Епископ Фотије, заблагодарио Господу, Свјатјешем и браћи архијерејима, свима који су увеличали чин устоличења и, између осталог, казао да ће рад на Њиви Господњој бити посвећен сведочењу Православља и Истине Божје. Владика Фотије је захвалио свесрдно и свом духовном оцу, Епископу бачком Иринеју, на свакој духовној помоћи и подршци у животу.

У културно-уметничком програму учествовао је оркестар Министарства одбране Републике Србије „Станислав Бинички“ са уметником Данком Стојиљковић.

Патријарх александријски и све Африке Теодор II у посети СПЦ

Патријарх александријски и све Африке Теодор II стигао је, 22. септембра 2017, у званичну (мирну) посету Његовој Светости Патријарху српском Иринеју и Српској Православној Цркви.

Патријарха Теодора и посланство Александријске Цркве на београдском аеродрому дочекао је Патријарх Иринеј са Митрополитом загребачко-љубљанским Порфиријем и П. Г. епископима: бачким Иринејем, жичким Јустином, зворничко-тузланским Фотијем и ваљевским Милутином. Дочеку су присуствовали и амбасадори Грчке и Египта у Београду, Елиас Елиадис и Езледин Фахми Махмуд Фахми. Патријарх Теодор је стигао у пратњи: Њ. В. митрополита: гвинејског Георгија и пилусијског Нифонта, као и секретара Синода Архимандрита Данила.

Поздрављајући високе госте Патријарх Српски је између осталог рекао: „Добродошли међу верни српски народ који Вас са радошћу, упоредивом само са васкршњом радошћу, срдечно дочекује и поздравља!“ Одговарајући на речи добродошлице Патријарх Теодор II се речима вратио унатраг 28 година. Тада је, као млад архимандрит, дошао у Србију у пратњи блажене успомене Патријарха Партенија и упознао тадашњег Патријарха српског Германа: „Тада је моје срце остало са вама у Србији, јер сам доживео побожност и честитост, али и храброст српског народа у тим тешким годинама. Ево, дошао сам да поново нагласим везу љубави и јединства између наше две Цркве – древне славне Патријаршије Александријске и Апостолске Цркве Светог Саве – Цркве Српске. Дошао сам и да се поклоним пред Светом Српском Црквом, да кажем Вашем народу да је он један јуначки народ чије је срце лавовско. Ставио сам панагију – која је уствари двоглави орао, који је и Ваш симбол. Тиме желим да нагласим да је Патријарх Александријски

веома близак своме брату и саслужитељу Патријарху Српском. На многаја љета и хвала Вам.“

Свечана доксологија

Одмах по доласку високог госта у Патријаршијској придворној капели Св. Симеона Мироточивог служена је Свечана доксологија. Сам чин доксологије је служио Архимандрит Стефан – настојатељ Храма Св. Саве на Врачару уз саслужење ђакона Владимира Руменића, а у молитвеном присуству Патријарха Александријског и Српског. Свечаном чину присуствовали су и чланови пратње предстојатеља обе Цркве. Појао је хор Првог београдског певачког друштва. Доксологији је присуствовао и амбасадор Грчке у Београду.

Патријарх Српски је, беседећи том приликом рекао: „Држава Вашег седишта Египат, цела Северна Африка, па и цео афрички континент, доживљава

тешке, ако не и најтеже, тренутке своје историје. У новије време свакодневно се чују вести о међуверским сукобима, отвореном прогону хришћана и великим миграцијама. Прогони хришћана у неким земљама могу се упоредити са великим прогонима и страдањима хришћана из прва три века хришћанске историје. Само јеванђелска вера – дубока вера у спасоносни Промисао Божији и у вољу Божију – може да да смисао свим трагичним догађањима око нас и међу нама, да да наду народима који су жедни живота сведочења Истине Христове и народима хришћанским“, рекао је Свјатјешји и додао: „Александријска Патријаршија и Ваше Блаженство лично пастирски служи и Божији благослов и вишњи мир ниспошиље православним заједницама у педесет и четири државе афричког континента, чинећи тако јединствену Православну Цркву на целом континенту. Ако се томе дода и Ваша архипастирска брига о јединству васељенског Православља, Ваша сарадња са другим помесним Црквама, Ваше свештенослужење, Ваша јеванђелска проповед, Ваша молитва за јединство свих у Христу Господу и у Јединој Светој Цркви Његовој, Ваша улога и место у савременом свету, онда Ви и Ваша александријска апостолска катедра постајете узор и пример, путоказ и путовођа православним хришћанима широм света.“ Првојерарх Српски је на крају своје беседе нагласио: „Многољудне и многообразне народе свете Александријске Патријаршије, који су заправо један Народ Божији, сабран и сједињен у Христу, доживљавамо као нашу браћу и сестре у Једној, Светој, Саборној и Апостолској Цркви. Као што се кандило пред иконом Пресвете Богородице Тројеручице, у згради Александријске Патријаршије, по благослову Вашег Блаженства, никада не гаси и као што оно непрестано гори испред исте Иконе у

нашем манастиру Хиландар, тако нека кандило вере гори и у срцима наших народа и нека буде знак међусобне братске љубави двеју сестринских Цркава и наших народа, молитвама Оне која је родила Спаситеља света, Пресвете Богомајке, на спасење свих Духом Светим у Цркви Божијој сједињених у једној вери, нади и љубави! Тако да буде, амин!“

Други дан посете

Други дан посете Патријарха Теодора II отпочео је званичним пријемом који је за високог госта уприличио Патријарх Иринеј у двору Патријаршије Српске у Београду. Овим разговорима присуствовали су: Митрополит Порфирије и П. Г. епископи: бачки Иринеј, жички Јустин и зворничко-тузлански Фотије, као и главни секретар СА Синода протојереј-ставрофор др Саво Јовић, а у име Александријске Патријаршије, митрополити гвинејски Георгије и пилусијски Нифонт, као и Архимандрит Данило. После двочасовног разговора, свештено посланство Александријске Цркве посетило је, у пратњи Патријарха Српског, Музеј СПЦ, потом и Калемегданску тврђаву. Уз звук звона Цркве Ружице, шпалир ученика Богословије Светог Саве песмом је дочекао првојерархе Александријске и Српске Цркве.

Бденије у Саборној цркви

У Саборном храму Светог архангела Михаила у Београду, Патријарх Теодор II началствовао је 23. септембра вечерњим бденијем, уз појање Првог београдског певачког друштва и хора монаха манастира Ковиљ. Саслуживао је старешина храма протојереј-ставрофор Петар Лукић са свештенством, уз

молитвено присуство Патријарха српског Иринеја и других великодостојника обе Цркве.

У Храму Светог Саве

Патријарх Теодор II и Патријарх Иринеј служили су, 24. септембра 2017, Св. Арх. Литургију у крипти Спомен-храма Светог Саве на Врачару, уз саслужење Њ. В. митрополита: загребачко-љубљанског Порфирија, гвинејског Георгија и пилусијског Нифонта, П. Г. епископа: жичког Јустина и зворничко-тузланског Фотија, архимандрита: Стефана и Данила. Саслуживали су и протојереји-ставрофори др Саво Јовић и проф. др Владимир Вукашиновић, као и протођакон Игор Давидовић, ђакон Владимир Руменић, ипођакони: Владимир Јелић и Дејан Накић.

Литургијском сабрању молитвено су присуствовали Њ. П. епископи: бачки Иринеј, сремски Василије и нишки Арсеније. Богослужењу су присуствовали и великодостојници других традиционалних верских заједница, као и представници државне власти.

Патријарх Српски је беседио: „Клањајући се Крсту Господњем и славећи Свето Васкрсење Његово, радујемо се и братској заједници коју нам Бог дарује данас у овој светој храму, али и у срцима нашим, заједници са нашим драгим гостима из свете апостолске Александријске Цркве, на челу са њеним Предстојатељем, Патријархом александријским и све Африке господином Теодором. Целом православном свету је познато да Ви, Блажењејши, неодступно и непоколебиво, 'проповедајући Јеванђеље о Царству' (Мк. 1, 14 и Мт. 4, 23), не само да умножавате децу Цркве и испуњавате ове речи Марковог Јеванђеља, него, надахнути свим врлинама које је древна Александријска Црква вековима стицала и неговала, настављате апостолско служење у свима областима – у делима милосрђа, у ширењу богословске науке, оснивањем многих духовних академија широм Африке, а нарочито у мисионарском деловању. Ви сте, Ваше Блаженство, цео афрички континент претворили у Њиву Господњу. Понешто знамо – а још више можемо да замислимо – о томе са каквим сте се искушењима и тешкоћама на том путу сусретали. Слава Богу за све! Као од Мајке Цркве, ми учимо од Вас, гледајући Ваш подвиг и радујући се великом труду који показујете и добрим, сјајним плодовима које, као умножено благо таланата, Богу приносите молећи се за сав род право-

славни. Заједно са васцелим српским народом, ми се молимо да овај Ваш труд, ово ново апостолско дело буде спасоносно за народе Африке како би они ушли у вечни загрљај Пресвете Животворне Тројице, Оца и Сина и Светога Духа.“

Потом је Патријарх Иринеј уручио Патријарху Теодору II највише одликовање СПЦ – Орден Св. Саве првог реда. Орден Св. Саве другог реда Патријарх је уручио митрополитима гвинејском Георгију и пилусијском Нифонту. Архимандриту Данилу уручен је Орден Св. Саве трећег реда.

Патријарх Теодор је, узвраћајући бираним речима, између осталог рекао: „Ваше Блаженство, осећам ваистину дубоко узбуђење док посећујем сестринску Цркву у Србији, која увек наводњава духовну Њиву овога народа, цвета и доноси плодове на славу имена Његовога Светога у Тројичном Богу, у Православној Цркви нашој. Дошли смо као поклоници у земљу освећену мученичком крвљу, српску земљу. Дошли смо да сусретнемо многострадални, мученички, али изузетно побожни православни народ Србије. Дошли смо као поклоници да узвратимо поклоничку посету оснивача Српске Цркве, њеног првог Архиепископа, Светога Саве који је посетио нашу Цркву у Египту пре осам стотина година. Дошли смо да целивамо благодатне свете мошти светих угодника Божијих, подвижника вере наше најсветије. Молитвено желимо побожном, благочестивом српском народу да заувек подражава живот, делања и понашања свог молитвеника и покровитеља Архиепископа Св. Саве, који је приликом своје посете Египту оставио такав утисак на муслимане са којима се срео, да су они после тога непрекидно говорили: Достојнији љубави и поштовања човек од овога данас није посетио египатску земљу; заиста је ово човек Божији. Благодаримо благочестивом српском народу на љубави коју нам је показивао. Благодаримо, Ваше Блаженство, посебно Вама Патријарше Иринеју, које име у преводу значи човек мира, на свем Вашем доприносу, напорима и жртви. Уносимо благодарност Светој и Јединој славленој Богу на благослову који нам је даровао да можемо бити данас овде с Вама, у овој светој храму, и да једним устима, једним срцем кличемо: Стојмо смерно, стојмо са страхом Божијим“, беседио је Патријарх Теодор Други.

Извор: Информативна служба СПЦ

Епископ моравички г. Антоније

Разговор са Његовим Преосвештенством викарним Епископом моравичким г. Антонијем

Сви ми сведочимо и служимо

Разговарао је протођакон гр Дамјан С. Божић

За разлику од било ког црквеног послушања, епископско служење је апостолска служба. Поред бриге за Цркву Божију, канонски поредак, богослужење и паству – коју сваки епископ добија, мени је наша Црква поверила задатак да испрва обновим, а затим и да управљам нашим Подворјем у Москви.

Преосвећени, недавно сте саслуживали Његовој Светости Патријарху руском Кирилу у Успенском саборном храму древног Московског Кремља. Повод је био почетак прославе великих јубилеја Руске Православне Цркве: 100 година од отварања помесног сабора РПЦ и 100 година од васпостављања Патријараштва Московских патријараха. Шта, заправо, овај велики јубилеј значи за нашу сестринску Цркву, и како ће и у ком обиму обележити ове значајне датуме?

– На позив Његове Светости Патријарха московског и све Русије Г. Кирила, имао сам ту част и велики благослов да на Празник Успења Пресвете Богородице, у својству представника Српске Православне Цркве при Патријарху московском, саслужујем Његовој Светости на Патријарашкој Литургији у Успенском храму Московског Кремља, заједно са осталим представницима помесних Православних Цркава. Као што сте већ поменули, овај празник је уједно био и духовни почетак прославе 100-годишњице од отварања помесног сабора РПЦ (1917–1918), на којем је дошло до васпостављања Патријараштва у Руској Православној Цркви. Посебно формирана Комисија, на чијем челу се налази Високопреосвећени Митрополит санкт-петербуршки и ладошки Г. Варсануфије, изнела је план обележавања јубилеја, који ће током ове и наредне године бити испраћен низом активности и дешавања, као што су: спровођење конференција, предавања и изложби широм Русије, штампање и објављивање научних радова и издања, као и популаризација тема рада помесног сабора РПЦ (1917–1918) у медијима. Централно место свакако припада богослужбеним свечаностима, којих ће, поред ове Великогоспојинске у Успенском храму Московског Кремља, бити још две: 18. новембра – на 100-годишњицу од избора светитеља Тихона на Московски Патријарашки престо, и 4. децембра – на дан Патријарашке интронизације светитеља Тихона. Важно је напоменути и да је установљен посебан празник Отаца помесног сабора РПЦ (18. новембар), на чијем списку се, поред Патријарха Тихона, налази још 45 мученика – учесника поменутог сабора: архијереја, свештеномонаха и свештеника. Оно што је на-

рочито похвално јесте и покретање издања саборских аката у 36 томова (до сада их је из штампе изашло укупно 7), што представља епохалан подухват. Иако је сабор био одржан пре тачно 100 година, плодови његовог рада су видљиви и осетни и данас у животу Руске Православне Цркве, која је, можемо то слободно рећи, у лику Патријарха пронашла духовног заштитника свих православних Руса, након крвавог укидања монархије од стране бољшевичке власти.

Сазнајемо да је овом приликом у разговору са Патријархом Кирилом било речи и о међуцрквеним односима. Какви су даљи планови у развијању односа РПЦ и СПЦ?

– Међуцрквени односи наше две сестринске Православне Цркве протежу се дуги низ векова, од времена Светог Саве, па све до данас. За све то време, наши народи су увек били пријатељски расположени једни према другима. У најтежим периодима за српски народ, Руска Православна Црква и Русија је увек излазила у сурет и прихватала људе у време прогонства, ратова и осталих недаћа. То исто је чинила и Српска Православна Црква и Србија, а нарочито у времену пре 100 година, када је након револуције прихватила на десетине хиљада руских миграната који су се склонили од безбожног комунистичког режима. Односи Цркава и међусобна сарадња је приметна и у погледу административно-канонског јединства, и потпомагања у актуелним питањима и изазовима садашњице, као што су питања биоетике, етике, социјалне и харитативне делатности, унапређења црквеног школства и просвете. Конкретан пример је и помоћ у уређењу ентеријера Храма Светог Саве на Врачару.

Динамика радова на унутрашњем уређењу и украшавању Светосавског храма на Врачару такође је била тема недавног заједничарења у Москви. Шта православни верници који походе Храм Светог Саве у Београду могу ускоро да очекују?

– Оно што је већ познато јесте да ће ускоро бити завршен први део радова на изради мозаика, тј. демонтажа скеле испод куполе, након чега ће бити видни први ре-

зултати заједничког рада наше две Цркве. Такође, очекује се да почну радови и на олтарској апсиди, где се тренутно изводе припреме подлога за мозаике. Комисија за израду мозаика на Храму Светог Саве, на чијем челу се испред наше Цркве налази Његово Високопреосвештенство Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије, састаће се ових дана у Москви (13. и 14. септембра), где ће се разговарати око продужетка радова и утврђивања скица за мозаике на олтарској апсиди.

Дуго времена провели сте у Русији. Дипломирали сте и докторирали теологију у овој земљи. Како бисте описали православну духовност међу братским народом и шта сматрате највећом снагом православне праксе у Русији?

– Православна духовност у Русији огледа се у духовном препороду руског народа након дугих година тешких гоњења Цркве од стране безбожничке власти, у којима је руски народ, дубоко у себи, ипак сачувао веру у једнога Бога. Под великим утицајем комунизма, многе религиозне традиције у руском народу су најчешће заувек изгубљене. Међутим, вера која је остала у срцу руског човека и даље се буди, о чему сведочи обнова многих порушених храмова и манастира, али и изградња нових на местима где верујући људи свакодневно посећују богослужења и Свете Литургије, причешћујући се Телом и Крвљу Господа Исуса Христа. О духовности руског народа сведочи и часно монаштво, како мушко тако и женско, чији број превисује десетине хиљада. Сви они својим животима сведоче о искупљујућој жртви Спаситеља и подвигу првих монаха, који су својим животом угодили Богу и били убројани у број светих, којима овај благочестиви монашки народ Русије из дубине душе и срца подражава.

Да ли можете за читаоце Православља да укажете на основне разлике које се негују у православном животу Русије у односу на овдашњу православну праксу?

– Различитости су највише приметне у духовном животу руског човека. Незамисливо је за православног хришћанина руске националности да се редовно не моли Богу, ујутру и увече – читајући молитвено правило, Псалтир и Свето Писмо, да се редовно не исповеда пред Свету Тајну причешћа, да не посећује богослужења – бденија на све веће празнике и Литургије. Сваки верник се најмање шест до седам пута месечно исповеда и причешћује, учествује у разним молебанима, читањима акатиста и литијама, као и на Светој Тајни јелеосвећења (бар два пута у години). Православни верници у Русији се труде да по својим силама изврше ходочашће по многим светим местима, како у Русији, тако и у Светој Земљи. За сваког Руса је животна жеља да посети свети град Јерусалим и Гроб Христов, и да се поклати највећим светињама Русије, као што су велике Лавре: Тројице-Сергијева, Александра Невског, Кијево-Печерска и Почајевска, као и манастири: Дивјејево, Валаам, Соловјецки и Оптина пустиња, али и друге све-

Епископ моравички г.Антоније и протођакон Дамјан Божић

тиње и монашке заједнице у којима се налази мноштво нетљених моштију подвижника руског благочешћа.

Како изгледа литургијски живот верника у великој Москви, а како у другим деловима Русије?

– У свим храмовима и манастирима Руске Православне Цркве се свакодневно служи Света Литургија, која представља централни догађај дневног богослужбеног круга. Сваки верник, који се духовно и телесно припремао за Свето причешће, кроз Свету Тајну Евхаристије се сједињује са Богом. Богослужење у руским црквама пролази свечано, једнообразно и динамично, по речима Заамвонне молитве на Литургији: „Освети оне који воле лепоту дома твога.“ Руски свештеници се веома труде да на што лепши начин украсе дом Божији. Појање хорова и лепота црквених одежди, црквених предмета и реликвија, оставља врло упечатљив траг како на молитву, тако и на лепоту храма. То привлачи људе храму Божијем да се у њему осећају угодно и ближе Богу, а сваки парохијанин представља истинског мисионара међу својим пријатељима и познаницима, позивајући све оне који су се удаљили од вере, да приђу, да чују, виде и осете благодат и лепоту православног богослужења. Богослужење у свим храмовима је јединствено: како се служи у Москви тако се служи и на југу Русије, на северу, у западним деловима као и на далеком истоку и Јапану.

Шта је Вас посебно инспирисало током живота у Русији и шта бисте посебно издвојили као драгоценост Православља у Русији? Њихове бројне светиње, благодатне и велелепне цркве и манастири или светитељи и монаси, који су многим широм Васељене већ вековима и данас духовни узор?

– Ја сам имао ту срећу да сам био студент Московске духовне академије, једне од најстаријих богословских школа у Русији, која је смештена у знаменитој Тројице-

Сергијевој лаври – првом по значају манастиру Руске Цркве, расаднику духовности, монаштва, благољепија богослужења, духовне и хорске музике, црквене иконографије и фрескописа. Проведено време у Лаври обогаћује сваког студента, и то не само богословским наукама, већ и молитвеношћу, духовним животом, хуманитарним служењем, мисијом Цркве у савременом свету, осећајем за украшавањем и изградњом нових храмова, и другим знањима и лепим особинама. Многобројне светиње представљају духовне центре руског народа где људи добијају духовну и молитвену утеху, што оставља велики траг у души младог човека који посећује ове светиње и види благочешће и духовност народа. Свакако да су велики подвижници руског благочешћа служили и служе као пример подражавања многим монасима и свештеницима, како у Русији тако и у нашој Светој Цркви. Поменуо бих само неке од светитеља, којима се многи моле у својим молитвама: Преподобног Сергија Радоњешког, Преподобног Серафима Саровског, Светог оца Јована Кронштатског, Светог кнеза Александра Невског, Преподобног Данила Московског, светитеља московске (Петра, Алексеја, Јону, Филипа, Јова, Гермона, Филарета и Тихона) и друге.

Титула викарног епископа је почасна функција, али са собом носи велику одговорност. Шта за Вас она значи и који су највећи изазови са којима сте се до сада срили на овој позицији?

– За разлику од било ког црквеног послушања, епископско служење је апостолска служба. Поред бриге за Цркву Божију, канонски поредак, богослужење и паству – коју сваки епископ добија, мени је наша Црква поверила задатак да испрва обновим, а затим и да управљам нашим Подворјем у Москви. Протеклих петнаест година како сам настојатељ Подворја и једанаест година мог епископског служења као

викара Патријарха Српског, биле су везане за црквену дипломатију. Као представник наше Свете Цркве при Московској Патријаршији, посетио сам већину Помесних аутокефалних Цркава, а више пута сам у Москви саслуживао свим поглаварима помесних Православних Цркава. Највећи изазови јесу управо изградња духовних мостова између наше две сестринске Цркве (али и државе), као и брига за очувањем и јачањем пријатељства међу нашим словенским братским народима. У данашње време смо сведоци тешких политичких сукоба и страдања Православне Цркве на многим просторима, а нарочито на подручјима Србије, тј. Косова и Метохије, и Украјине. Будући да представљам Српску Православну Цркву на читавом канонском подручју Руске Цркве, трудио сам се да служим и подржим страдајући братски народ у Украјини, где се свакодневно уништавају животи православних људи, где се руше храмови и оскрнављују многе светиње. На ова страдања је указивао Његова Светост Патријарх Ириней у својим посланицама, изражавајући своју духовну и молитвену подршку братском народу у Украјини.

Благодатно је и богоугодно служити Богу и народу из непосредне близине Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Како данас, у овом времену, најбоље бранимо своју веру, Цркву и отаџбину? Које путоказе верници треба увек да имају на уму и у срцу?

– Живот, рад и дело нашег Патријарха служе не само мени, него сваком епископу наше Цркве као узор служења и образац духовности. Свакодневним сведочењем своје вере, испуњавањем Божијих заповести, сви ми сведочимо и оправдавамо своје присуство и улогу на земљи, штитећи на тај начин веру православну и вољену нашу отаџбину Србију. Једини путоказ у животу сваког човека треба да буде Христос, јер је управо Он „пут, истина и живот“.

Рођени сте у Ваљеву, Богословију завршили у манастиру Крки. Колико сматрате да човека одређује место рођења, нација којој припада по рођењу, а колико можемо себе током живота да обогатимо лепотом других градова, земаља, народа?

– Место рођења човеку даје идентитет који он треба да изграђује током целог свог живота, јер ни једно место не спасава и човек се у сваком месту мора усавршавати. Где год да се налази или роди, по речима блаженопочившег Патријарха Павла: „Човек не бира место ни време у коме ће се родити, али од нас зависи да ли ћемо бити људи или нељуди.“ Колико ћемо, заправо, бити кадри да себе обогатимо културом других народа, зависи само од нас и од тога колико смо способни и да ли имамо искрену жељу да то прихватимо. Свака култура је саставни део једног града, једне области и једне државе, и ако се обогаћујемо знањима културе, обичаја, традиције и језика тих народа, тиме обогаћујемо себе лично, ширећи на тај начин и своје културне и духовне видике. **Захваљујем се Преосвећени Владико на Вашем времену и радујемо се Вашем боравку у Београду.** ■■

„Дани Српске у Србији“

Јединство, саборност и духовно наслеђе једног јединственог народа

Славица Лaziћ

Традиционална манифестација „Дани Српске у Србији“ обележена је по пети пут ове године у 20 градова и општина широм Србије

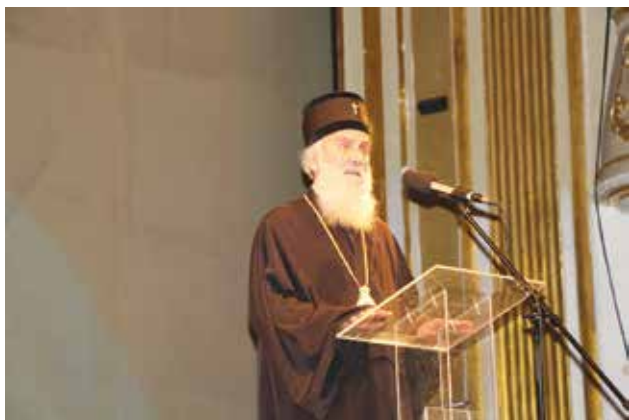
Традиционална манифестација „Дани Српске у Србији“ обележена је по пети пут ове године у 20 градова и општина широм Србије, од Суботице до Враћа, од Ужица до Вршца током којих су становници тих градова имали прилике да виде 32 програма у 45 извођења које је извело 800 учесника. Овако импресиван и богат програм има за циљ да промовише културне, привредне и друге потенцијале Српске, а организатор је Представништво РС у Србији.

„Дани Српске“ су свечано отворени 15. септембра официјелним делом и уметничким програмом у Народном позоришту у Београду. Поздрављајући званице које су испуниле до последњег места и све три галерије свечаног здања, директор Представништва Републике Српске у Србији Млађен Цицковић истакао је: „За некога ко се не разуме у културну историју Срба, назив наше манифестације звучи необично. Шта то Срби имају да представљају Србима, ако се и једни и други исто зовемо, истим језиком говоримо, исте муке и радости имамо, а једна Дрина нас повезује, никако раздваја“, запитао се Цицковић и додао да као што најчувенија ћуприја на свету спаја обале Дрине, тако и српски народ мора себе да подсећа да једни без других не можемо, не унемо и не смео. „А ова манифестација је прили-

ка да се још једном сретнемо онако како се срећу најрођенија а вољена браћа“, нагласио је Цицковић.

Манифестацију је отворио председник Републике Српске Милорад Додик, а Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј благословио је скуп. Свечаности су присуствовали државни и политички врх Републике Српске и Републике Србије, дипломатски кор и многобројне званице из привредног, културног и јавног живота. У пратњи Његове Светости Патријарха српског Иринеја налазили су се старешина Саборног храма протојереј-ставрофор Петар Лукић и старешина Храма Св. Саве на Врачару Архимандрит Стефан Шарић.

Председник Републике Српске Милорад Додик је, отварајући манифестацију „Дани Српске у Србији“, поделио своју дилему да ли Република Српска треба да се представља у Србији, када је она део Србије, на исти начин као што Србија чини нераскидиву заједницу са Републиком Српском, због много разлога од којих је најважнији тај да у њима живи јединствени српски народ. „Ми смо као народ осуђени на стрпљење, али сам уверен да у миру и развоју наша интеграција неће доћи у питање. Уколико нема идеје и жеље да будемо интегрисани, то се никада неће ни десити“, приметио је Председник Републике Додик. Поручио је да не жели да се

Благослов Његове Светости Патријарха српског Иринеја

Благосиљајући присутне, Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј је истакао да присуство овом величанственом скупу, који је организован да покаже потребу за јединством српског народа, за саборношћу и духовним трајањем, представља велику радост и част. „Овај величанствени скуп посвећен Републици Српској у Републици Србији представља празник једног јединственог народа, који гради своју садашњу и будућу историју“, рекао је Патријарх. Подсећајући да су мир и јединство са другим народима са којима делимо поднебље најважнији, Патријарх је навео да је то мисија наше Цркве и смисао читаве наше историје. „Оно што највише желимо је мир и слога са свим људима добре воље. Жеља целог српског народа који је силом прилика, боље рећи неприлика, данас расејан широм света, је да стварамо у садашњости и будућности заједно, о чему морају да размишљају они који воде овај народ, али мора да мисли и Црква, која сабира и окупља народ“, подвукао је Патријарх српски Иринеј. „Морамо неговати јединство у свему, како бисмо се одржали, опстали и одупрли свим негативним силама. Само јединствени можемо одолети искушењима, уз Благослов Божији који се излива на српски народ, али и на остале народе. Нека живи српски народ у Републици Српској, у Србији и расејању!“ Своје обраћање Патријарх је завршио поруком да српски народ не сме да заборави своје корене, своју државу и отачаство у коме су осетили благодат Божију.

одрекне својих снова да Србија и Република Српска буду једно – у државотворном и националном смислу и да ради на томе. Подсетио је присутне да је једноставно бити Србин у Републици Српској и Србији, али да је незавидан положај многобројних Срба у Федерацији БиХ, Македонији и Црној Гори „који пате само зато што су Срби“, истакао је Додик и навео да Република Српска и Србија данас имају најбољу сарадњу која је далеко од стереотипа „специјалних веза“, изнуђене квалификације која се до скоро користила због страха од великих сила. „Мо-

рамо бити задовољнији собом, веровати у наше потенцијале и окупити се око наше Цркве, која брани наш идентитет“, истакао је председник Додик.

У уметничком делу програма изведена је представа „Трезвено, сабрано и саборно“, редитеља Нелета Карајлића коју су играли познати позоришни глумци.

Манифестација траје од 15. до 21. септембра и обухвата богат позоришни, књижевни, позоришни и концертни избор најзанимљивијих културних појава са обе стране Дрине.

150 година обновљене цркве Ружице

Страдање и васкрсење цркве Ружице

Славица Лазић

У беседи на Литургији Патријарх српски Иринеј поручио је: „Нека је благословен данашњи дан када се родила Пресвета Богородица, извор милости и благодати Божије, која је Господу позајмила своје девичанско тело и тиме учинила да је људска природа узела учешће у Божанској природи. Нека нас Мати Божија својим молитвама заштити и води у животу да испунимо смисао свог живота.“

Светом Архијерејском Литургијом и свечаном академијом у великој сали Коларчеве задужбине обележен је једноиповековни јубилеј обновљене калемегданске цркве Ружице, посвећене Рођењу Пресвете Богородице, Војничке цркве коју је српски народ препознао по речима Светог Владике Николаја као „Београдски сузарник“. Обнова је почела 1867. године, када су Турци заувек предали кључеве Србима, на месту некадашњег Богородичиног храма средњовековног Београда, реконструкцијом порушеног у то време војног барутног магацина. Исте године црква је освећена и служена је Литургија. Црква Ружица је јединствен пример у Србији трансформације функције војног објекта у сакрални.

Велика сала Коларчевог народног универзитета, 20. септембра 2017, била је испуњена поштоваоцима историје и значаја једне од београдских цркава са најзанимљивијом историјом, цркве Ружице, која је генерацијама житеља престоног града зрачила у време слободе и време ропства. Благослов многобројној публици и свима онима који су помогли обнову цркве Ружице упутио је Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј, који је подсетио колики је био значај цркве за Београд и СПЦ током векова и указао на задатак који предстоји данашњим генерацијама Београђана, да обнове средњовековну Београдску митрополију, која се налазила у непосредној близини цркве Ружице.

Свечана академија почела је пригодном беседом протојереја-ставрофора др Владимира Вукашиновића, старешине цркве Ружице и професора Богословског факултета. Поздрављајући скуп, др Вукашиновић је нагласио да је овогодишња реконструкција прва фаза велике обнове цркве, која ће се завршити током наредне три године. Обраћајући се верницима који су пожртвовано учествовали у досадашњим радовима, посебну захвалност изразио је присутној куми овогодишње славе, Ребеки Мекдоналд, која је за ову прилику допутовала из Канаде.

„Пре 150 година, тачније 19. априла 1867. године прочитан је ферман турског султана Абдула Азиса којим су београдска, шабачка, смедеревска и кладовска тврђава предате на управу кнезу Михаилу Обреновићу и српском народу. Овим догађајем почела је нова етапа у развоју кнежевине Србије која је водила ка стицању државне самосталности. Исте године приступило се радовима на обнови цркве Ружице“, подсетио је др Вукашиновић. Говорећи о томе да је црква делила судбину српског народа, објаснио је да је црква Ружица непрекидно пролазила кроз смењивање настајања и нестајања, разарања и обнављања, смрти и Васкрсења.

Част и благослов да учествују у обнављању цркве Ружице имале су генерације наших предака, нагласио је др Вукашиновић. Објаснио је да је обнова коју данас славимо трајала свега 244 дана, што говори о љубави и ревности оних који су у њој учествовали, као и о свештеном нестр-

плъњу да опет чују пој српских православних певница. Истакао је и следећу значајну обнову цркве Ружице, после Првог светског рата, о којој говоре речи исцлесане на мермерној плочи која се налази на зиду цркве којима је објашњено да је за време рата од 1914. до 1918. године од стране аустроугарске и немачке војске опљачкан и порушен овај свети храм. Под владом краља СХС, Александра I, управом српског Патријарха Димитрија, министра војске и осталих личности, храм је обновљен 1924. године. Своје излагање др Вукашиновић је завршио речима: „Нашој генерацији није пало у задатак само да прослављамо јубилеје везане за обнову цркве Ружице, него и да у њој учествујемо.“

Војна црква

У наставку академије, пригодном беседом присутнима се обратио др Предраг Пузовић, декан Богословског факултета који је истакао да целокупна српска историја стреми да посведочи и у овом дому обнови непролазне хришћанске истине. „У источном подграђу доњег града на Калемегдану, где се и данас уздиже један од најважнијих светилишта у српској престоници, укрстиле су се и у вишу духовну реалност стопиле древне легенде и реални догађаји из новије српске историје“, подвукао др Пузовић. Црква и народ никада нису заборавили да су пре продора Турака овде стајале православне цркве, и да су војни магацини и барутана подигнути на њиховим темељима.

Током бомбардовања Београда 1915. године, црква Ружица је тешко оштећена. Обнављање храма почело је по завршетку рата 1921. године. „Основан је Одбор за обнову, а у помоћ је притекло и Министарство војске и морнарице“, рекао је др Пузовић и нагласио да је Војнотехнички завод из Крагујевца израдио од ратног материјала два полијелеја, три чирака за свеће и две иконе од метала са мотивима Рођења Пресвете Богородице и Светог Георгија. Полијелеји су израђени од пушчаних и револверских метака, чаура, граната и сабљи, што јасно указује да се ради о војној цркви. „Обнављање цркве изведено је по пројекту архитекте Николаја Краснова. Радови су завршени 1925. године када је црква и освешћена“, подсетио је др Пузовић.

Др Саво Јовић, секретар Светог Архијерејског Синода евоцирао је сећање у народу да се црква Ружица назива „сузарником“, „мада би се пре могло рећи да су оне ‘ра-

„Ту њену крсно-васкрсну историјску улогу истакао је Митрополит београдски Михаило, када је на освешћењу 22. децембра 1867. године обнављање цркве упоредио са васкрсењем четвородневног Лазара, рекавши: ‘Зар неће оваква иста благородна осећања радости, утехе и признања највише обузети данас душу Србина, што види да устаје из гроба не брат, него мила мајка која је не само четири дана, него 400 и више година лежала у гробу?! Што Србин види да се ослобађа ропства тужна робинја Ружица која толике векове бише у затвору, презрењу, заборавности и страдању’“, подсетио је др Вукашиновић.

Племенити приложници прикупљали су прилоге и молили се усрдно за покој душе и вечни спомен дичних српских јунака на бојним пољима палих и осталих, и за славу и живот јунака који ратоваше и живи остао на понос велике и уједињене Краљевине СХС, као и за срећу свих врлих приложника овог светог дома Божијег.

О радовима на цркви има мало података. Кров над олтаром постављен је 1869. године, када је завршено и зидање храма. Прва звона постављена су 1870. године, а претпоставља се да је првобитни иконостас израђен у сликарској радионици Милије Марковића и да је био завршен 1868. године.

досник’ града Београда и свих верујућих Срба ма где они живели“, рекао је др Пузовић. Он је подвукао да се у цркви осећа радост молитве, покајања, праштања, сусрета, излечења, радости у чињењу добра, у жртви, у богољубљу и братољубљу, једном речју – радост живота у Христу.

Торжествена Литургија

Најважнији догађај у обележавању јубилеја цркве Ружице је торжествена Литургија на празник Рођења Пресвете Богородице, Малу Госпојину, којом је начелствовао Патријарх српски Иринеј, уз саслужење свештенства из београдских храмова. На Литургији је рукоположен у чин јерођакона монах Амвросије. Резању славског колача, уз присуство гостију и благочестивог народа, узела је учешће и овогодишња кума Ребека Мекдонал, која је допutoвала из Канаде. У својој беседи на празнично слово др Вукашиновић се захвалио верном народу који се сабира на молитву, на препород и обнову своје душе и тела и своје вере у цркви Ружици, и онима који су уложили велики труд да се улепша и украси храм. Домаћици славе је уручио копију Београдске Богородице, која је верна копија чудотворне Београдске иконе коју су Турци однели заједно са моштима Свете Петке. Госпођа Мекдоналд је живот крунисала великим делима подигавши цркву у Канади, истовремено помажући остале наше цркве. ■■

150 година велике обнове цркве Ружице 1867–2017

Прошјојереј-сѣаврофор ѿроф. др Предраг Пузовић

Данас обележавамо 150 година велике обнове цркве Ружице. Историја ове цркве тесно је повезана не само са историјом града Београда, него и са свеукупном историјом српског народа. У источном подграђу Доњег града на Калемегдану, ту где се данас уздиже једно од најважнијих светилишта у српској престоници, укрстиле су се и у вишу духовну реалност стопиле древне легенде и реални догађаји из новије српске историје. Ово свето место данас сваком ходочаснику тихо збори о томе како дух хришћански уздиже реалне историјске догађаје у вишу духовну стварност и подарује им дубљи смисао, али збори и о томе да целокупна српска историја стреми да посведочи и у новом добу обнови непролазне хришћанске истине. Српски народ је водио борбе за слободу да би могао да обнови своје хришћанске светиње, те да би тиме обелоданио и посведочио своје историјско памћење и одбранио своје људско и национално достојанство. Тако је било и на овом месту. Црква и народ никад нису заборавили да су пре продора Турака овде стајале православне цркве, и да су војни магацини и барутане подигнути на њиховим темељима. А кад су се прилике стекле и слобода после вишевековног ропства почела мукотрпно да се обнавља, онда су Српска Црква, српски народ и српска власт једнодушно одлучили да војне објекте преуреде у храмове и посвете их онима који су слободу извојевали. Да се све врати у природно и миломе Богу приступачно стање, како вели еписки певач.

Име цркве Ружице везује се за усмену традицију о три сестре – Ружицу, Марију и Цвету, које су у средњем веку подигле три цркве у Београду. Тако се верује да су три барутна магацина на Београдској тврђави те три цркве. Храм је почео да се обнавља 1867. године, пошто су Турци предали кључеве града Београда. Предајом кључева и одласком турске посаде из утврђења створени су услови за почетак обнове цркве Ружице. Захваљујући заузимању тадашњег Митрополита Михаила (Јовановића) одмах се почело са радовима на обнови храма. Основан је крајем априла одбор за обнову храма, који је од прикупљених прилога набављао све оно што је било неопходно за почетак богослужења. Обновљени храм је освећен већ децембра исте године. Истог дана освећен је и извор у непосредној близини, за који се веровало да је чудотворан и претворен је у капелу. То је садашња капела Свете Петке, која са црквом Ружицом чини једну целину.

О радовима на цркви Ружици има мало података. Кров над олтаром постављен је 1869. године када је завршено и зидање торња. Прво звоно је постављено 1870. године. Претпоставља се да је првобитни иконостас израђен у сликарској радионици Милије Марковића и да је био завршен 1868. године.

Црква Ружица од обнављања па до Првог светског рата служила је као војна црква. Током бомбардовања Београда 1915. године црква је тешко оштећена. Обнављање храма почело је по завршетку рата 1921. године. Основан је одбор за обнову цркве. Обнову је помагало Министарство војске и морнарице. Војнотехнички завод из Крагујевца израдио је од ратног материјала два полијелеја, три чирака за свеће и две рељефне иконе од метала (Рођење Пресвете Богородице и Свети Георгије). Полијелеји су израђени од пушчаних и револверских метака, чаура од граната и сабљи, што јасно указује да се ради о војној цркви. Испред храма постављене су две бронзане скулптуре ратника изливене од ратног материјала. Једна скулптура представља ратника из времена цара Душана, а друга из времена Балканских ратова. Према писању штампе, једно звоно цркве Ружице израђено је од бронзане статуе цара Фрање Јосифа, која је пронађена на једном шлепу на Сави после ослобођења Београда. Обнављање цркве изведено је по пројекту архитекте руског порекла Николаја Краснова. Радови су завршени 1925. године када је црква и освећена.

У време освећења цркве иконостас није био израђен. Претпоставља се да је завршен следеће 1926. године. Израђен је од дрвета с позлаћеним дуборезом. Дрвени рам је израдио столар Коста Тодоровић, а иконе јеромонах Рафаило Момчиловић. Тринаест година касније (1938) цркву је осликао руски сликар Андреј Биценко. Занимљива је представа Христове беседе на Гори, на јужном зиду, која међу Христовим следбеницима приказује савременике: војног свештеника Петра Трбојевића, краља Александра Првог Карађорђевића, краља Петра Првог и руског цара Николаја Другог. Фреске су временом оштећене од влаге због чега је 1998. године извршена њихова рестаурација. Рестаурацију је извео тим конзерватора на челу са Драганом Милисављевићем.

Црква Ружица је јединствени пример у Србији трансформације функције војног објекта у сакрални. Овоме је свакако допринела сачувана дубока свест у народу да је то управо средњовековна црква Ружица. Ова светиња је од обнављања 1867. године па до завршетка Другог светског рата била у функцији војне цркве. Након Другог светског рата, када су укинута војни свештеници, у цркви Ружици и капели Свете Петке служе свештеници који се постављају као духовници ових великих светиња.

У данашње време благословом и свакодневним старањем ЊСПС Иринеја, старешине и братства, много је урађено на улепшавању ових великих светиња. Обе цркве блистају у пуном свом сјају и служе на понос граду Београду.

Свето место молитве, мира, утехе и исцељења

Прошјореј-сѣаврофор гр Саво Б. Јовић

Цркву Ружицу и Капелу Свете Петке неко је назвао Сузарником града Београда, мада би се пре могло рећи да су оне Радосник града и свих верујућих Срба ма где они живели, и не само Срба. Овде се осећа радост молитве, покајања, праштања, сусрета, излечења, радост у чињењу добра, у жртви, у богољубљу, у братољубљу; једном речју – радост живота у Христу Господу.

Тачно је да у ове светиње многи долазе са сузама, али је исто тако истина да је много више оних који из њих одлазе радосни и утешени. Поред поменутих храмова, овде се налази и Испосница где су по предању преноћиле мошти Свете Петке, које су иначе боравиле у овом Радоснику преко 150 година, и чија се честица овде и данас чува. Такође се у Капели Свете Петке налазе и делићи моштију Светог Великомученика Пантелејмона, Светог Григорија Горњачког као и Светих мученика Харалампја и Елевтерија.

У близини ових светиња је и костурница у којој су похрањене мученичке кости пострадалих добровољаца, као и кости бранилаца Београда које су пронађене приликом копања темеља за данашњу капелу Свете Петке. Ове кости нам указују да се слобода у српском народу одувек сматрала као дар Божји човеку и да је „неодвојива од истине, правде, љубави, и од самог Духа Светог, јер где је Дух Господњи, онде је слобода“ (ср. 2. Кор. 3, 17). За ту слободу су многи, који су у овим светињама служили и Богу се молили, своју веру мученички посведочили, смерно носећи свој крст, „свесни да страдања овога времена нису ништа према слави која ће нам се открити, где ће се не само човек већ и сама твар ослободити од робовања пропадљивости на слободу славе деце Божје“ (ср. Рим. 8, 18 и 21). Тако су својим мученичким путем и ђакон Авакум, заједно са игуманом Пајсијем прошли поред ових храмова, чије су их свете заштитнице храбриле и снагу им давале да издрже и победе; и победили су, јер су били у заједници са вечитим Победитељем Христом Господом.

Управо захваљујући Пресветој Богородици и Преподобној мати Параскеви, као и онима који су се њима молили, ове светиње су и остале тако дубоко урезане у свести нашег народа што се показало и оног дана када су, пре 150 година, примљени кључеви од београдске тврђаве и када су верни одмах почели да сакупљају новац за њихову обнову. Нажалост, убрзо после овог њиховог васкрсења настало је време поновног страдања. Опет су окупатори топовима и копитама орали по Србији, прогонећи народ из једног ропства у друго.

У тим поробљавањима непријатељски војници су из ових храмова, који су све време били поуздани путекази и истинска утеха вернима, односили звона, иконе, крстове, путире и друге свештене сасуде за које се и не зна где се данас налазе. Али се, пак, ми радујемо што се у овим храмовима не налазе туђи свети предмети.

Једине иконе које су наши војници донели и предали на чување овим светињама јесу оне које су сами иконописали украшавајући храмове које су подизали за своје молитвене потребе у војним логорима у току Првог светског рата, док су се лечили у Тунису и Алжиру.

Када су се српски војници опоравили, француске власти су им дозволиле да понесу само неколико икона из ових логора са севера Африке, док су све друге задржали за свој војни музеј.

По окончању Великог рата наново су обновљене ове светиње, нарочито Црква Ружица која је била до темеља порушена.

Иконе на њеном иконостасу дело су јеромонаха Рафаила Момчиловића, који је касније мученички пострадао 1941. године. Због свих врлина којима се украсио, због целокупног његовог живота и невиног страдања, Бог га је прославио и нама као Светог открио.

После Другог светског рата у овим светињама служе свештеници и монаси, службеници Патријаршије, професори Богословског факултета и Богословије. Они својим беседама и духовним разговорима поучавају верне и упознају их са Богом живим и истинитим, „јер је Богопознање и обожење у Богочовеку Христу циљ нашег живота“ (ср. Дап. 17, 27–28). Овде се редовно и свечано служе Свете Литургије, као и дневни богослужбени круг, затим Свете тајне и молитвословља. У овим светињама се упућују верни на залагање у мисији служења Христу и подстичу да, одлазећи из храма са Свете Литургије у свет, не престају бити православни хришћани, већ „да се обуку у милосрђе, доброту, смиреност, кротост, дуго-трпељивост и, поврх свега у љубав“ (ср. Кол. 3, 12 и 14); да чине оно што је добро, племенито и људско, што освежава, храни, испуњава, покреће и упућује на живот у Цркви; да воле ближње своје као сами себе, молећи се и за непријатеље, свесни да само жртвена љубав може и такве да преобрази у пријатеље.

Свештенослужитељи у овим светињама су се свагда и у сваком времену трудили да помогну вернима да сачувају образ и душу. И муке и патње нашег народа деведесетих година прошлог века, ратови, „олује“, НАТО бомбардовања, изгони и прогони са њихових вековних огњишта, доводили су их често у ове светиње где су их духовници увек радо примали, разумева-ли и помагали им у потреби, тескоби и муци њиховој, знајући да тиме прихватају Дародавца свих добара чија је воља „да се сви људи спасу и дођу у познање истине“ (ср. 1. Тим. 2, 4).

Попут чудотворног кладенца који извире у Светој Петки, а чија лековита вода протиче испод олтару Цркве Ружице, тако се и верни вековима сливају у овај Радосник тражећи мир, утеху и исцељење, и налазе их, јер је Христос увек са нама и међу нама. ■■

Владика источноамерички Иринеј
благословио градилиште пред почетак радова

Почела обнова Цркве Светог Саве у Њујорку

Весна Пумиаловић

Рашчишћавање шута је почело, средином октобра почиње бетонирање пода,
а затим покривање цркве.

Његово Преосвештенство Епископ Источноамеричке епархије господин Иринеј, служио је молебан за почетак радова на Саборном храму Светог Саве у Њујорку 21. августа ове године. Преосвећени је благословио градилиште дан пред почетак радова на обнови храма, који је изгорео у пожару прошле године на Васкрс. Радови ће се састојати из неколико фаза, а прва фаза рашчишћавања шута планирана је до почетка октобра када би требали да почну радови на бетонирању пода, а затим на постављању крова.

Владика Иринеј је у обраћању присутним верницима том приликом изразио наду да се до Васкрса следеће године храм стави под кров.

– Ако Бог да, следеће године да служимо прву Литургију на Васкрс, на дан Васкрсења нашег Господа и тиме васкрснућа нашег храма. Са вашим молитвама и трудом нада ће преовладати, и уз Божју помоћ служићемо у нашој цркви.

Преосвећени је додао да су зидови цркве сачувани Божјом благодаћу – зидови који су сачували структуру грађевине у којој је служена прва православна Литургија на америчком континенту.

– Господ је дозволио да се комплетан кров уруши одједном и на тај начин сачува зидове да бисмо ми могли да обновимо сјај ове свете грађевине, јер ова зграда стоји као споменик велике љубави Владике Николаја према свом српском народу.

Старешина храма протојереј-ставрофор др Живојин Јаковљевић је за часопис *Православље* објаснио детаљно како ће тећи обнова Храма Светог Саве.

– Захвални смо Богу што су носећи зидови остали чврсти, јер нам пружају могућност да се усредсредимо на стављање ове наше светиње под кров. Ово је изванредна вест јер нам, као таква, пружа наду да са средствима које имамо можемо да заштитимо храм од пропадања и да, док се радови на храму буду одвијали, омогућимо да се на велике празнике у њему држе богослужења. На овај начин ће се одржати дух верника који ће се окупљати око своје светиње, и наставити да гаји живу Цркву и црквени живот. Благодарни смо и одличном тиму стручњака који је створио план опоравка храма. Тренутно смо у процесу чишћења шута, који почетком октобра треба да се оконча, а средином октобра наставиће се радови који укључују замену пода и покривање храма.

Радови ће се наставити и после Васкрса, али, како истиче отац Живојин Јаковљевић, најважније је да се настави богослужбени живот у оквиру овог светог храма.

Црква Светог Саве је амерички државни културни споменик града Њујорка, саграђена је у периоду од 1850. до 1855. године као епископална капела Свете Тројице, а дело је чувеног архитекте Ричарда М. Апциона (Richard M. Upjohn), који је важио за најбољег архитекту свог времена. Сходно томе, њен спољашњи изглед се

фотографије: Милан Милатовић

не може мењати, већ се мора обновити идентично првобитном изгледу. Међутим, отац Живојин каже да можемо очекивати другачију унутрашњост српског храма.

– На основу жеље и аманета Светог Владике Николаја Велимировића који је говорио да је ова црква веза Истока и Запада – попут манастира Градац који је једна од наших светиња која се састоји из два различита стила, готског и византијског – планирамо да обновимо храм. За овај план се још увек раде цртежи и они ће у догледно време бити доступни. Наравно, Храм Светог Саве неће бити идентичан, јер то не можемо да изведемо због спољашности која мора остати непромењена, али унутрашњост ће бити уређена према облику који највише одговара раном византијском стилу базилике.

– Поред храма, наша Црква поседује још једно знаменито здање – парохијски дом изграђен између 1850. и 1860. године, који је својевремено био школа, а сада јединина преостала грађевина у Њујорку чувеног архитекте Џејкоба Реја Молда (Jacob Wrey Mould). Циљ је да се ово здање такође обнови, и да се у њему држе богослужења док се храм не обнови.

Подсећања ради, Црква Светог Саве је откупљена од Епископалне њујоршке цркве 1942. године, а 1944. године тадашњи Владика источноамерички Дионисије званично је освештао цркву и посветио је нашем првом Архиепископу Светом Сави, подаривши јој достојанство про-катедралног храма тадашње Америчко-канадске епархије. Иако су и друге црквене заједнице желеле да откупе ову цркву, продата је Србима захваљујући дугогодишњим пријатељским односима Светог Владике Николаја Велимировића са епископалним владиком Вилијамом Менингом (William Manning). Поред тога, то је била прва српска црква на источној обали америчког континента. Од тада па све до пожара који се десио 1. маја 2016. године, улагано је у цркву, а због специфичног спољашњег изгледа, 1968. године ова црква проглашена је културним спомеником града Њујорка. У пожару је уништено све што је било у цркви, а остали су само спољашњи носећи зидови.

Отац Живојин додаје да је процес покретања радова дуго трајао, али да се у парохији наставио богослужбени живот.

Годишња гала вечера

На званичној интернет-страници објављено је обавештење о годишњој гала вечери која је намењена за прикупљање средстава за обнову Светосавског храма. Гала вечера биће одржана 4. новембра 2017. на адреси 583 Парк авенија у Њујорку.

– Божјом благодаћу и солидарношћу Грчке и Руске Цркве, које су нам свесрдно отвориле врата својих храмова и срдаца, успели смо да одржимо континуитет светог богослужења и очувамо заједницу у овом критичном периоду. Чињеница да су радови на храму почели, од огромног је значаја за наше вернике не само у Њујорку, већ за сав наш верни народ. Овај почетак потврђује да тамо где је чврста вера и решеност, нема места очајавању. Уверени смо да ће у блиској будућности овај наш велелепни храм наставити да буде оно што је одувек био – место молитве, надахнућа, утехе и сабрања.

При храму и ове године, крајем септембра, наставиће свој рад српска недељна школа коју ће водити исти учитељи као и прошле године. Старешина храма протојереј-ставрофор др Живојин Јаковљевић истиче да наша црквена заједница, иако тренутно ограничена са простором, држи до школе и цркве, и сматра да су верско и национално васпитање наше омладине кључни елементи који ће поред физичке грађевине цркве, очувати још важнији аспект – њене духовне темеље. ■■

50 година излажења новина Српске Патријаршије Уредници Православља

Прота Милисав Д. Протић (16. 8. 1910 – 7. 6. 1979), ветеран црквене публицистике

Славица Лазић

Немерљив је утицај проте Милисава, првог главног уредника *Православља*, који је учинио много на покретању и осталих црквених гласила само са једном идејом – да неуморним радом унапреди мисију Цркве богатом и разноврсном црквеном штампом, како би се глад за узрастањем у духовним врлинама задовољила, а верски живот оживео после деценија комунистичког притиска.

Прота Милисав је рођен у Гучи у сиромашној тежачкој породици. Петогодишњу гимназију и Богословију завршио је у Битољу. Епископ жички Јефрем рукоположио га је у чин презвитера 1930. године у Чачку. Као парохијски свештеник службовао је у парохији клисурској, а затим у парохији јежевичкој све до 1957. године, када се придружује братству Храма Св. Оца Николаја у Београду, где ће служити до краја живота.

Остаће упамћено да је био уредник многих црквених едиција, писац и велики архивски и библиографски делатник. Од 1963. године налази се у Уређивачком одбору *Гласника – службеног листа СПЦ*. Две године касније постаје уредник повремене ревије на енглеском језику *СПЦ – њена прошлост и садашњост*, у којој је потписао и велики број чланака. Најважније послање и преокупација неуморног и богољубивог прота Милисава постаје уређивање *Православља*. Од подлистка *Православља*, које се штампало на две стране, *Светисавско звонце* се издваја као самостални часопис за најмлађе, а Протићу се поверава његово уређивање у првим годинама излажења. Због изузетног дара и умећа које је показао на пољу православног издаваштва, поверава му се и уредништво „Библиотеке Православља“, а сарађује и објављује и у другим часописима и листовима ауторске прилоге из домена научно-књижевних и културно-информативних истраживања. Драгоцено је истаћи импозантну издавачку делатност *Православља*, издавачке установе Српске Патријаршије, коју је ширио прота Милисав. У околностима вишедеценијских прити-

сака комунистичке власти на вернике и Цркву, указала се огромна потреба и духовна глад за књигама које ће народ упутити ка откривању Христове истине и продубљивање верског живота. Верско штиво, мале књиге, настају брзо захваљујући проти Милисаву који их приређује, сам врши коректуру и лектуру, прелама у штампарији „Глас“, и оне брзо стижу до читалаца. Тако настају едиције „Велике библиотеке“ и „Мале библиотеке“ *Православља*. Библиографија штампаних књига за које је заслужан прота Милисав броји чак 524 дела, уз навођење библиографске грађе. Књиге су се могле поручивати и преко новина.

И уредник и парох

Из његовог пера настају бројни извештаји из црквеног живота, осврти на писања државних листова који се баве темама из верског миљеа и есеји. На првим странама налазе се текстови о прослави 750 година самосталности Српске Цркве, о значају наставка градње Храма Св. Саве на Врачару, о неопходности подизања храма у Јасеновцу где се православна богослужења врше у усташкој бараци и прослави 50-годишњице васпостављања Српске Патријаршије у Пећи. У ударним вестима су и одлуке донете на ванредном заседању Св. Архијерејског Сабора – о оснивању нове епархије, Српске православне Западно-европске и Аустралијске епархије, и о оштром супротстављању најављеном рушењу постојеће Његошеве цркве – капеле и обесвећивању његовог гроба о чему штампа пише да се Црква „наметнула као саговорник“.

Прелиставајући ондашње новине наилазимо и на занимљив чланак из пера проте Милисав о састанку представника трију водећих верских листова у Југославији – *Православља* из Београда, *Дружине* из Љубљане и *Гласа концила* из Загреба који су, између осталог, захтевали да када државна средства јавног комуницирања третирају теме у вези са вером и Црквом, треба и верским листовима омогућити равноправан наступ ради објективнијег информисања јавности. Након овог сусрета, на страницама *Православља* често се налазе проблемски текстови о односима Цркве и државе у Словенији и Хрватској. После посете Патријарха Германа председнику СИБ-а Мики Шпиљку, редакција на првој страни објављује интервју са Патријархом у коме се говори о најважнијим нерешеним проблемима, посебно о питању аутокефалности Православне цркве у Македонији, које је чисто унутрашњи проблем Српске Цркве, а не политички проблем, како се наводи у домаћој штампи. У Патријаршији или манастиру Раковица су, тих година, полазници веронауке из свих београдских цркава полагали завршни испит пред Патријархом и професорима Богословског факултета. Извлачила су се питања, као на квизу. Новине преносе текст из *Политике* од 26. априла 1971. године „Традиционални сусрет младих у Јасеновцу“, да је неколико хиљада омладинаца из Хрватске и БиХ поручило Титу „на месту где је за време рата био усташки концентрациони логор Јасеновац... да ће за одбрану крвљу стечене слободе – ако треба, дати све од себе“. Текст се завршава реченицом: „Утврђено је да је у току рата у јасеновачком логору убијено 700.000 Хрвата, Срба, Јевреја, Муслимана, Црногораца, Словенаца и припадника других народа и народности Југославије“. Истине ради, током заседања Св Архијерејског Сабора одржан је парастос поводом 30-годишњице од почетка зверских недеља над недужним српским народом и свештенством побијених у НХД.

Полемика са духом времена

Др Лазар Милин полемиче са текстовима објављеним у *НИН*-у и *Хрватском тједнику*, а сазнајемо и за саблазан у Цркви Св. Софије у Охриду, у којој су млади глумци извели представу током које се глумац без одеће шетао светињом. Како би добио што више података из свих епархија Српске Цркве, прота Милисав је бодрео сараднике да пишу, ширио је мрежу дописника и правио својеврсни подмладак који ће радити у црквеном издаваштву у својим епархијским гласилима. Из њиховог пера стижу текстови о освећењу храмова, верском животу и обичајима и знаменитостима из некада велике земље. На нападе из дневне штампе морало се реаговати, па је тако остао забележен текст у *Комунизму* у коме Оскар Давичо, уочи Конгреса културне акције у Крагујевцу, целокупан српски средњовековни културни израз у свом чланку назива „буњиште“, на који је следио осврт у *Православљу*. На страницама новина наилазимо и извештаје о саветовању које је организовао Савез комуниста Југославије са темом „Однос СКЈ и самоуправног друштва према феномену религије и цркве данас“.

О исихазму, као необичном феномену данашњице, пише јер. др Амфилохије. А 1977. године Српска Црква пр-

Први број *Православља* изашао је на Велики Петак, 15. априла 1967. године, на предлог и с благословом Његове Светости Патријарха Германа, и био је једини православни двонедељни лист на Балкану. Одговорни уредник је био Епископ моравички др Сава, а главни уредник прота Милисав Д. Протић, који ће наредних 13 година предано и трудољубиво уређивати новине. На месту одговорног уредника током тих година налазиће се и Епископ моравички Лаврентије, др Чедомир Драшковић, викарни Епископ моравички Иринеј (садашњи Патријарх Српски) и ђакон Радомир Ракић.

У петој години излажења, *Православље* је обележило 100. број писмом читаоца: „Шта нам оно значи видимо најбоље када закасни по недељу дана, па сваки дан очекујемо поштару и питамо се да ли је стигло. А када дође, у кући се просто отимамо, ко ће прије да види и прочита.“ Из текста пароха који служи у Сенти, Епархија бачка, сазнајемо да верску штампу чита 25–30% његових парохијана и да је она „помоћно средство пароха у његовом раду“.

У 200. броју прота Милисав је подсетио читаоце да неће одустати од првобитног наума да „светлост Јеванђеља кроз *Православље* зрачи из Српске Патријаршије, и да се кроз Христа и Србе светитеље предано служи човеку као што је радио Св. Сава“.

ви пут излаже своја издања на Сајму књига у Београду. „Хиландарски додатак“ излази као подлистак новина са својим текстовима – „Хиландар и Света Гора“, „Пораст броја монаха у Светој Гори“, „Нове књиге у Хиландарској библиотеци“ и сл. Редовна рубрика је „Свето писмо у питањима и одговорима“ у којој на питања читалаца одговарају угледни теолози. Отварају се занимљиве теме – еутанасија, чему служе наши манастири у новој туристичкој сезони, положај жене у браку, брачне неслоге и самоубиства, фељтон: Црква и национализам.

Протођакон др Чедомир Драшковић је своју сарадњу у новинама обележио великим бројем уводника на актуелне теме, који су објављивани на првим странама. Поменућемо само неколико наслова: „Црква и национализам“, „Будућност Цркве“, „Савремени значај личности Светога Саве“, „Екуменизам и православна вера“, „Религија је елемент културе“, „Потребан нам је Велики Сабор“, „Да ли је све спремно за Велики Сабор“, „Интервју са Патријархом московским и целе Русије Пименом“, „Прилог разумевању православља“, „Црква у савременом свету“, „Свети Сава је практиковао екуменизам и самоуправљање“, „Црква и неки њени проблеми“, „Кибернетика и теологија“, „Црква између сакралног и секуларног“.

О варварским нападима Албанаца на српске светиње и народ на КиМ пише се отворено, јасно и упозоравајуће. Албанци учестало нападају Пећку Патријаршију коју чува милиција. У дневној штампи ради се о „обесним младићима и хулиганима“, а на делу је било организовано сепаратистичко деловање Албанаца.

Академија Свети Сава у Чикагу

Прошођакон др Дамјан С. Божић и Ана Марија Симоновић

Светосавље у пракси пуни школске клупе у САД

Академија Свети Сава при Саборном храму Васкрсења Господњег у Чикагу, једина је српска (основна) школа у Чикагу са целодневним двојезичним образовањем на српском и руском језику. Парохијска школа у склопу цркве у једном од највећих градова САД, са његових 2,7 милиона становника, једна је од две православне српске школе у Америци (друга је у Милвокију и такође носи име српског просветитеља).

У духу светосавља, негујући српске православне вредности, усмерена на породичне, етничке и културне вредности које заједно прерастају у јединствено образовно искуство, Академија Светог Саве у Чикагу дела већ деценијама уназад. Школа је призната од стране Министарства просвете државе Илиној и једна је од 19.000 приватних основних школа у америчком образовном систему. Сама се финансира, родитељи плаћају школарину. У њен рад су укључене бројне породице и појединци, свештенство, Управни одбор цркве и школе, па је Академија заправо резултат свих који желе да сачувају свој језик, веру и обичаје својих предака, а да у исто време обезбеде и будућност својој деци. Почело се са тек нешто више од 30 ђака, а данас школу похађа готово њих 150.

О томе какав програм Академија данас негује и о томе какви су планови ове образовне институције, за *Православље* говоре старешина Храма Васкрсења Христовог и ректор Академије Свети Сава свештеник др Дарко Спасојевић, др Марија Вучковић, недавно именована председница Управног школског одбора Академије и Марко Бојовић, директор Академије Свети Сава.

Програм образовања у Академији Свети Сава је утемељен на православљу. Које вредности негујете и којим принципима се водите како бисте свакодневно били духовни оријентир својим ученицима?

– Верски и православни аспект је оно што чини нашу Академију посебном и драгоценом у односу на све остале елитне приватне школе у Чикагу и околини, а и шире. Поред часова веронауке, деца почињу и завршавају радни школски дан молитвом, долазе на света богослужења и празничне Литургије, исповест, причешће, и прате литургијски круг и календар црквене године – истиче ректор Академије, др Дарко Спасојевић.

Да ли се темељи савременог образовања у САД супротстављају оном знању које негујемо верују-

ћи у православље и у начела која нам је оставио Свети Сава?

– Темелји и контекст савременог образовања у САД су свакако засновани на наративу који је другачији и често пута супротстављен начелима која нам је оставио Свети Сава, али благослов ове земље је да постоје ресурси, услови и начин да се створи државом призната приватна школа која ће обезбедити образовање и формацију наше деце на основама православља и светосавља – истиче др Дарко Спасојевић.

Полазници Академије данас су у највећој мери деца рођена у Америци, српског порекла. Један број ђака има руске или украјинске корене, објаснио је за *Православље* директор Академије Марко Бојовић и додао:

– Тренутно имамо 147 ђака, у вртићу за децу од 3 до 4 год је 65 малишана, 23 у предшколском узрасту, први разред је уписало њих 23, други 12, трећи 8, четврти 9, пети 5, шести разред похађа једно дете, а по двоје седми и осми. Наша школа нуди наставу на српском и енглеском језику (двојезична настава). Поред тога што уче српски језик, децу учимо о православној вери, српској култури, обичајима и историји. Процентуално наш дан изгледа овако (настава по дану на оба језика): вртић – 70% српски, 30% енглески, предшколски узраст – 65% српски, 35% енглески, први и други разред – 35% српски, 65% енглески, трећи – 25% српски, 75% енглески, четврти и пети – 15% српски, 85% енглески, док у завршници школовања тај проценат је 90 одсто у корист енглеског – објашњава Бојовић.

Учитељи Академије Свети Сава се труде да на интересантан, креативан и едукативан начин своје знање пренесу ученицима. У томе им помаже и употреба савремених алата као што су рачунари, као и бројни савремени трендови образовања у САД и у свету. Међутим, то није све...

Веома нам је важно да и даље подстичемо своје ученике да буду маштовити и креативни – каже Марко Бојовић – Имамо разне спортске

активности и многобројне радионице како у току школског дана, тако и после школе. Волимо и поштујемо писану реч и наши ученици врло радо читају књиге, али се исто тако трудимо да имамо што више и практичне наставе где ученици могу да изразе своју креативност и способности. Мислим да су наши дани у школи јако динамични поготово што са великим успехом успевамо да спојимо савремене начине учења, и да задржимо неке добре навике и вредности које су се можда мало изгубиле због брзог начина живота последњих година.

Који су изазови савременог доба са којима се у свом раду са младима сусрећете, и на који начин их превазилазите?

– Слава Богу, наша школа нема неке велике изазове као што постоје у другим већим школама, поготово у државним. Наши изазови су више повезани са утицајем технике и технологије на омладину. Живимо веома брзо и у многим случајевима зависимо од паметних телефона, таблета, рачунара и осталих електронских уређаја и медија. Деци је свакодневно доступан велики број разних информација, и већину својих задатака могу завршити брзо и лако уз помоћ рачунара и интернета. Захваљујући савременој технологији, омладина је понекад нестрпљива на часовима јер очекују брз одговор или резултат. Наши учитељи се увек труде да иду у корак са временом, али и да нашу децу науче и правим вредностима.

Којим трајним доприносима школе од њеног настанка до данас се поносите?

– Поносни смо што је Академија Св. Сава још увек једина двојезична основна школа у Америци и Канади. Ово је једанаеста година од када школа ради самостално. Наш успех оправдава то што сваке године имамо све већи број породица које су заинтересоване за наш програм, процентуално сваке године растемо за 20 одсто – са задовољством је нагласио Бојовић.

На који начин организујете ваншколске активности и које од њих привлаче највише пажње?

– У школи се игра шах, фудбал, имамо часове клавира, математички клуб, инжењеринг и програмирање. Највеће интересовање, међутим, је за часове клавира, фудбал и инжењеринг.

Академија Свети Сава је награђивана више пута, а ђаци нижу успехе у наставку школовања. Разлога за понос међу онима који воде Академију је много...

Недавно је Епископ средњезападноамерички и новограчанички г. Лонгин примио Његошев орден од председника Републике Српске Милорада Додика у име школе. Такође, примили смо три награде за изузетне резултате о очувању српског језика и културе и везе са матицом Србије од Министарства просвете Републике Србије. Уручена нам је и плакета од Конзулата Србије у Чикагу. Поред ових српских награда, школа је добила неколико награда од разних америчких државних и приватних институција и организација посвећеним просветном раду и култури. Наши ученици су били победници на бројним такмичењима. Највећи понос су деца која су завршила свих осам разреда Академије и резултати које су они постигли у свом даљем школовању. Ученици су постизали најбоље резултате током похађања средње школе, што показује да су у средњу школу пошли са одличним предзнањем које су стекли у Академији Свети Сава – објаснио је директор Марко Бојовић.

Планова за унапређење квалитета школовања и приоритета у наредном периоду, челни људи Академије имају на претек, али у њихову реализацију крећу корак по корак.

– Желимо да још више технолошки унапредимо нашу наставу. Ових дана стићи ће нам једна јако лепа донација, школа ће добити око 20 нових лаптоп рачунара. Такође, радимо на томе да се обнови програм науке и да се укључи више елемената инжењеринга, јер је то постао нови тренд у просвети у Америци. Планирамо да проширимо наше просторије, јер немамо довољно места да примимо још ђака, поготово у одељенима од вртића до другог разреда где је највећи број ученика – рекао је Марко Бојовић, захваљујући се свима на подршци

Солидарност

Школарина за децу од предшколског узраста до осмог разреда у Академији Свети Сава износи \$5.300 по години. За вртић, цена је другачија јер нека деца похађају 2, 3, 4, или 5 дана у седмици. Цене су између \$2.800 и \$5.700. Две трећине буџета су покривене од стране школарине. Једна трећина је покривена од стране донатора или донаторским вечерима. Ипак, ученици који нису у могућности да плате школовање, имају могућност стипендирања.

„Захваљујући приватној Фондацији ‘Хиландар’ имамо два скромна фонда: један, из којих се помажу породице које немају средстава да плате пуну школарину и други који покрива трошкове породица које имају истовремено четворо деце уписаних у школу. Овај фонд ће обезбедити да четврто уписано дете похађа школу бесплатно“, објаснила је председница Управног школског одбора Академије Свети Сава др Марија Вучковић. „Велика нам је жеља да постигнемо тај ниво материјалног благостања да можемо да прихватимо сву децу, без обзира да ли су њихови родитељи у стању да плате или не. Још нисмо достигли тај степен јер нам је приоритет да обезбедимо нове просторије за школу. Давно смо прерасли капацитете у којима сада обављамо наставу. Помажемо највише тако што сачекамо без срџбе да родитељи плате кад могу“, истиче др Марија Вучковић.

коју пружају Академији, како материјално тако и својим радом и трудом.

– Крај –

У наредном броју о Школи Светиої Саве у Милвокију

Знаменити Призренац

Петар Костић

165 година од његовог рођења

др Александра Марковић Новаков

Професор, ректор Богословије, директор Гимназије, секретар Рашко-призренске митрополије, референт основних школа, председник Скупштине отоманских Срба, председник разних друштава и удружења, начелник, публициста, хроничар, сенатор, једном речју најзначајнији Призренац свог времена.

Петар Костић је пореклом из Брода (Гора), из породице Лековци. Двадесетих година 19. века породица је из Горе пребегла у Призрен да би сачувала своју православну веру. Деда Лазар био је чувени ћехаја, отац Коста био је трговац, мајка Анастасије школовала се у женској школи код учитељице Анастасије Димитријевић. Рођен је у Призрену, 24. јуна 1852. године, где је завршио основну школу (1859–1864) и два разреда Гимназије (1866–1868). Учио је обућарски занат (1868–1869). Захваљујући материјалној помоћи добротвора Симе Андрејевића Игуманова наставио је школовање у Београдској богословији (1869–1873), као државни питомац. После завршеног школовања постављен је за наставника Православне српске богословије у Призрену (1873). Предавао је српски и црквенословенски језик, догматичко богословље, понекад и обредословље (литургију). После смрти ректора Богословије Илије Ставрића (1879), часове које је он држао преузели су Петар Костић и други наставник у школи Ђорђе Камперелић. Костић је привремено вршио функцију ректора Богословије.¹

¹ Богословија је корак по корак успела да постане просветно средиште османских Срба и оснажи српску националну свест, не само у Призрену и околини већ и шире. Осим што је просвећи-

преузевши улогу заступника ректора у школи, постао је повереник српске владе коју је информисао како о раду Богословије, тако и о политичким приликама у Старој Србији и Македонији. Тако је Костић у априлу 1880. написао опширно писмо српској влади о насиљима које су чинили мухацири и због тога је био осуђен на пет месеци затвора у Битољу. Није смео да се врати у Призрен, отпутовао је у Београд где се састао са Симом Андрејевићем Игумановим, који је у то време у престоници живео. Игуманов је новембра 1880. године у Београду саставио тестамент којим целокупно своје имање оставља Богословији, и том приликом основан је и Фонд Симе А. Игуманова. Један од сведока и потписника био је и Петар Костић.

Након годину дана изгнанства, Костић се вратио у Призрен. За ректора Богословије је постављен 8. вала и уздизала српско становништво, омогућила је влади Србије да преко ње шири свој утицај међу Србима у Османском царству. Може се рећи да је она била истурено одељење Министарства спољних послова све до појаве првих конзулата, а после тога била је својеврсни српски конзулат у Призрену. Само сазнање да Православна српска богословија постоји у Старој Србији било је довољно да се српски народ осети сигурнијим, национално свеснијим и јачим; у прилог томе говори и чињеница да од оснивања Богословије није било ниједног примера групног исламизовања, а често су спречавана и појединачна.

јануара 1883. године и на том месту провео је више од шест година.

Петар Костић се посветио оснивању и раду основних школа. Отварао је школе и постављао учитеље, углавном призренске богослове. Све боље ученике Костић је слао на даље школовање у Београд, и даље. Старао се и о подизању школских зграда. Проблем је представљало снабдевање уџбеницима. Наиме, док је било мало српских школа, османске власти нису обраћале пажњу на садржину уџбеника, а како се број школа увећао, постали су све обазривији. Костић је сматрао да се мора наћи неки легалан начин за набавку и коришћење књига. Залагао се да он иде у Цариград да од османског Министарства просвете тражи дозволу да се могу јавно преносити све књиге које претходно буде одобрила османска цензура. Са тим се сагласила српска власт и он је крајем 1884. кренуо у Цариград да тражи дозволу за штампање школских књига. За помоћ се обратио Патријаршији, али му она није помогла и зато је предао молбу лично министру просвете Османског царства. Добијено је одобрење за 23 уџбеника за основне и једину средњу школу, Богословију. За све књиге је штампана насловна страна са додатком турског текста: „По дозволи високославног царско-отоманског Министарства просвете“, и на српском: „За основне српске народне школе у Отоманској царевини трошком Фонда Симе Игуманова“. Одобрење османских власти у Цариграду за штампање и дистрибуцију српских уџбеника био је први корак у легализовању српске пропаганде у Старој Србији и Македонији. Након тога, отварање су нове српске школе на читавом простору Царства.

Од 1889. Костић није био ректор Богословије, али је и даље био повереник српске владе, и одржавао је везе са османским властима у вези са Богословијом и осталим школама у Старој Србији.

Костић као повереник српске владе

Костић је био најзначајнији Србин у граду, имао је пријатеље међу свим вероисповестима. Био је врло поштован и цењен међу значајним личностима Београда. Кад год је српске власти обавештавао о стању српских школа, увек је писао и о политичкој ситуацији. Упозоравао је: „Да би се пак колико толико стало на пут свему оном што нам народ у овим крајевима сатире, па му из дана у дан све већма и опстанку прети, одвећ је нужно, да Влада његовог величанства краља предузме какав енергичан корак, који ће она најбоље умети и изабрати.“ Његови извештаји су и те како подстакли српску владу да мисли и дела... помно су се читали у Београду и из тога су се извлачили закључци и поуке. Костић се залагао да се наоружа српско становништво ради одбране од арбанашког насиља, и учествовао је у акцији наоружања Срба који су смели носити и који су били кадри сачувати оружје.

Петар Костић као власник и директор Српске гимназије „Дом науке“ у Солуну (1894-1897)

Костићева улога у оснивању Гимназије у Солуну била је од непроцењиве важности. Једина погодна личност за то је био Костић, не само као турски поданик, као личност са огромним искуством, који је говорио турски језик, већ је са властима умео да се опходи и да их приволи да буду благонаклонији према српским школама. Костић је успео да добије од административног савета у Призрену уверење о добром владању да може да буде „мутевелија“ школе. У Солун је дошао 18. септембра 1894. године и отворио је Српску гимназију „Дом науке“. Осим што је био власник, директор и наставник школе, Гимназије и основне, Костић је као повереник српске владе радио на отварању српских школа широм Солунског вилајета. Предложио је да се оснује и Виша женска школа у Солуну, и написао је пројекат који је поднео на разматрање Српском конзулату. Одобрено је отварање школе. Из Солуна се, по договору, вратио у Призрен (1897).

Поново у Призрену

Најутицајнијег Србина у граду дочекао је Дионисије, Србин, новопостављени митрополит Рашко-призренске митрополије. Њихови односи нису били хармонични, постојала је суревњивост... Повод за сукоб је брзо искрсао, наиме, као члан Црквене општине, замерио је Митрополиту што је забранио да се седнице Општине одржавају у Митрополији као што је све до тада била пракса. Због овог сукоба Срби Призренци су се окренули против Митрополита. Дионисије је напустио Призрен. С временом је пронађено компромисно решење, Костић је отишао из Призрена у Скопље, на место референта за основне школе, са поверљивом мисијом у Српском конзулату, а Митрополит се вратио у Призрен (1898).

За секретара Велешко-дебарске епархије постављен је почетком 1900. године, а фебруара 1901. враћен на дужност просветног референта у Скопље. Био је незадовољан и огорчен због ових премештања и тражио је повратак у Призрен. Уз помоћ новог рашко-призрен-

ског Митрополита Нићифора вратио се у Призрен 1901. на место секретара Митрополије, и на тој дужности остао је до 1920. године.

Како је након младотурске револуције омогућено политичко организовање Срба, организовани су непосредни избори за скупштину Срба Османлија. Костић је изабран за посланика и, као најстарији посланик, био је председавајући, а затим је изабран и за председника Скупштине отоманских Срба у Скопљу (1909). За време балканских ратова радио је при штабу Треће армије у Призрену. За време Првог светског рата био је интерниран у Бугарску (1916–1918). Постављен је 1922. године за начелника, а јануара 1932. за сенатора са подручја Вардарске бановине. Преминуо је у санаторијуму у Скопљу, 12. јула 1934. године. Сахрањен је на Православном гробљу у Призрену.

Прегалац на друштвеном пољу

Био је иницијатор у оснивању: „Друштва Светог Саве“ и Певачког друштва „Свети Урош“. Један је од иницијатора установљења новчаног фонда, „Фонда Цркве Светог Ђорђа“. Био је почасни члан Српског пољопривредног друштва у Београду, члан Соколског друштва, дописни члан Скопског научног друштва... За свој родољубиви рад српска држава га је одликовала: Орденом Светог Саве III и II реда, Карађорђевог звездом IV степена и орденом Југословенске круне IV степена.

Друштво Свети Сава одликовало га је Медаљом Друштва Светог Саве.

Костић као публициста и хроничар

Као кључни сведок догађаја, са свешћу хроничара да потомству остави писани траг о узроцима тешког стања српског народа у Старој Србији и Македонији у 19. веку, он је објавио велики број радова о политичкој, културној и друштвеној историји. Записивао је и народне умотворине, и описивао старе српске обичаје и обреде. Своје радове објављивао је у многим часописима. Написао је књиге: *Црквени животи православних Срба у Призрену и његовој околини у 19. веку*, *Просветно-културни животи православних Срба у Призрену и његовој околини у 19. и 20. веку* и *Споменцих десетогодишњице рада Београдског учитељске школе у Призрену*. За књигу *Црквени животи...* добио је награду Српске краљевске академије из Задужбине архимандрита Нићифора Дучића.

Костићеве заслуге за ширење српске самосвести, просвете, културе и очување историјских извора су огромне. Зато се Призренци са пијететом сећају Петра Костића и ове, 2017. године, прослављају 165 година од његовог рођења. Њему у спомен, а српском народу на корист, „Друштво пријатеља манастира Свети Архангели код Призрена“ публикује његове сабране радове који су објављивани и расути у периодици, у временском периоду од 1902. до 1934. године. ■■

ЛИСТАЈУЋИ ПРАВОСЛАВЉЕ

Листајући Православље 26. септембар 1967.

ВАЖНО ОБАВЕШТЕЊЕ

Тачан час доласка авиона којим 11. октобра стиже Васељенски Патријарх са својом пратњом, и распоред бављења у Београду и Земљи, биће благовремено саопштен на посведневним богослужењима и истакнутим објавама по свим црквама у Београду.

За сада је утврђено да ће, ако Бог да, Васељенски Патријарх са нашим Патријархом и већим бројем митрополита и архијереја служити свечану архијерејску Литургију у Саборној цркви у недељу 15. октобра о. г., са почетком у 8,30 часова.

Наредни, 13-ти број „Православља“ изаћи ће уместо 12. одмах после 15. октобра о. г.

Православље – новине Српске Патријаршије, година I, број 12, Београд, 28. септембар 1967. године, страна 16. ■■

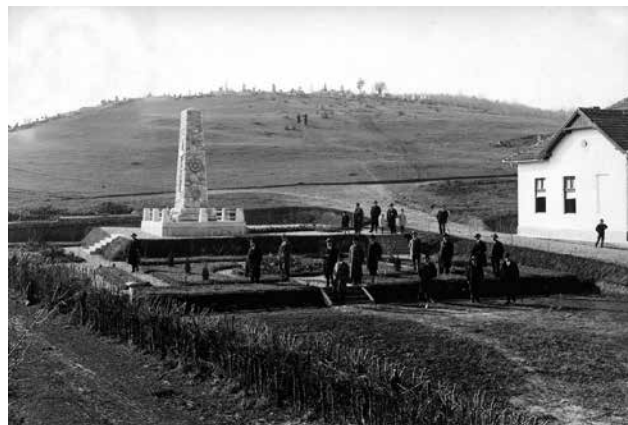
Књига о Ђакону Авакуму

Штампање ове књиге приведено је крају. Претплатницима и повереницима књига ће бити достављена у другој половини месеца октобра. Још има времена за претплату по цени од 500 ст. динара. По изласку из штампе књига ће бити знатно скупља.

Свештеници и манастири, као и повереници, који желе књигу да растурају, нека до 15. октобра о. г. доставе своје требовање књига, а обрачун може уследити након месец дана од пријема нарученог контингента књига. Проценат се даје 10%, а претплата се шаље на адресу која се налази у колумни листа и у рубрици „Из уредништва“.

Споменик четири вере на Градском гробљу у Чачку

Свечано отварање споменика 23. септембра 1934. г.

Споменик четири вере на Чачанском гробљу (1934. г.)

Милош Матијевић

Хумана идеја о подизању спомен-обележја свим погинулим и умрлим у Балканским и Првом светском рату потекла је од Удружења резервних официра и ратника – пододбор Чачак и Помоћне женске секције ФИДАК

Култура сећања у српском народу одвајакада је играла велику улогу у образовању младих нараштаја. Култ сећања на славне претке, који су својим патњама изнова и изнова кроз историју доказивали приврженост свом роду и народу, оживљаван је кроз народне песме, игре, меморијале, мартирјуме, монументе... Пијетет који одајемо прецима и њиховим славним животима, није питање нашег односа према прошлим временима, већ односа према ономе шта ми остављамо будућим генерацијама. Какве ће плодове наши потомци убирати, зависи од земље коју им ми узоремо (...*који сије добро сјеме оно је син човечији*, Мт. 13, 37).

Удружење резервних официра и ратника – пододбор Чачак, у свом писму од 12. септембра 1934. године министру правде Краљевине Југославије пише: „Решењем Господина Министра од 25. јануара тек године додељена је сума у динара 20.000 за подизање споменика на костурници по већ утврђеном и одобреном плану, где су сахрањени изгинули и поmrли ратници од 1912–1918. године без обзира на веру и народност.“

Хумана идеја о подизању спомен-обележја свим погинулим и умрлим у Балканским и Првом светском рату потекла је од Удружења резервних официра и ратника – пододбор Чачак и Помоћне женске секције ФИДАК. У допису министру војске и морнарице,

Пододбор истиче: „За време минулих ратова у вођеним борбама у околини Чачка сви рањеници, без обзира на народност, боловали су у Окружној болници у Чачку и који су поmrли у болници, од задобивених рана, и заразе (тифуса) сви су сахрањивани у једно гробље преко пута болнице, без обзира на народност. После рата сви знакови на гробовима пропали су, тј. крстаче иструлиле и нестале и само су остале хумке гробова. За време окупације, аустријске власти подигле су један општи крст на коме стоји натпис ‘погинули сваки за своју отаџбину’“. Тадашњи архијерејски намесник чачански, Сретен Михајловић, истиче да су Срби сахрањивани у посебном делу гробља, које се звало још и Мало или Болничко гробље.

На месту тог гробља, Општина чачанска је планирала изградњу касарне за XIX артиљеријски пук, па је гробље, неминовно, морало бити измештено. Одређено је да се нова хумка изгради на Градском гробљу у Чачку. ФИДАК је узео на себе обавезу да сакупи што је више могуће имена пострадалих, а од око хиљаду сахрањених у новоизграђену гробницу, именом и презименом пописано је 920 војника (Срба, Аустријанаца, Мађара, Немаца, Чеха, Словака и других). Марта 1934. године на Скупштини чачанског Пододбора Удружења резервних официра и ратника и Помоћне женске секције ФИДАК решено је „да се подигне општи споменик на костурници из-

гинулим и помрлим ратницима без обзира на народност“. Споменик је пројектовао Исидор Јањић, инжењер из Чачка, а изградња је поверена Франческу Бербељи, каменоресцу, који је поред овог исклесав и споменик војводи Степи Степановићу, генералу Божидару Терзићу... Споменик је пројектован у виду четворостране зарубљене пирамиде, аутентичан по томе што на свакој од четири стране пирамиде стоје обележја православља, католичанства, ислама и јудаизма (православни и католички крстови, муслимански полумесец и јеврејска Давидова звезда). У костурницу под обелиском положени су посмртни остаци 920 војника, од којих су 652 били српски ратници, из чачанског краја 109, из рудничког 96 и остали из других крајева Србије. Заједно са њима почивају и 262 војника централних сила (65 из Чешке, 61 из Мађарске, 33 из Аустрије, 14 из Словеније, 20 из Хрватске, 19 из Босне и Херцеговине, 9 са територије Војводине, 26 из Немачке, Бугарске, Италије, Моравске, Галиције и Буковине, док се за 15 сахрањених не зна порекло).

У наставку дописа министру војном, председник Пододбора Чачак, пешадијски капетан I класе у пензији, Радован М. Ђорђевић, пише: „За освећење и откривање споменика одређен је датум 23. септембар т. г. На освећење је позват Његово Величанство Краљ, Краљевска влада, сви Министри, сви страни

Организација ФИДАК

Удружење ратника и ветерана (Federation interalliee Des Anciens combattants) основана је 26. новембра 1920. године, деловала је између два светска рата, са циљем да оснажи везе између победника и поражених у рату. Идејни творац и утемељивач покрета био је француски посланик Шарл Бертран, и сам ветеран Великог рата. Временом је организација постала центар мира и сарадње између некадашњих чланица Централних сила и Антанте. 1925. основан је и женски огранак, који је требало да се брине о ратној сирочади. Временом ће ова секција постати позната као *помоћни ФИДАК*, а окупљају је жене ратника кроз национална удружења. Огранак Југословенске помоћне женске секције ФИДАК, имао је седиште у Београду (председница је била Даница Агатоновић), са три помоћне секције у Осјеку, Нишу и Чачку. У оквиру ФИДАК-а деловала су сва женска друштва у Краљевини: Женски савез, Коло српских сестара, Друштво књегиње Зорке, Друштво књегиње Љубице, Женски покрет, Друштво српска мајка и многа друга.

изасланици на нашем двору, чији су војници сахрањени у костурници (8 држава).“ Свечаност откривења споменика палим ратницима извршена је 23. септембра 1934. године, док је полагање посмртних остатака у костурницу извршено августа месеца исте године. Овај догађај далеко је превазишао локални, па и национални карактер, с обзиром да су делегације пристизале из свих крајева Европе. Били су присутни дипломатски представници Немачке, Аустрије, Мађарске, Италије, Бугарске. Румуније, Турске и Чехословачке, чији је војни изасланик донео груду чехословачке земље и предао је нашим ратницима на чување. Споменик је у име краља Александра Карађорђевића, открио и предао на чување председнику општине чачанске, потпуковник Оскар Часка, командант места у Чачку. Лист *Полишика* у свом издању од 24. септембра 1934. доноси вест да је у Чачку откривена Спомен костурница свим изгинулим и помрлим ратницима на територији чачанског краја без обзира на веру и нацију.

1942. године немачке окупационе снаге наредили су Оскару Бербељи да са споменика уклони исламско и јеврејско обележје, која су враћена на споменик 66 година касније. Решењем Завода за заштиту споменика културе у Краљеву, 27. децембра 2007. Спомен костурница је проглашена за културно добро и заштићена је од било каквих измена. ■■

Јеванђељски мотиви у епским народним песмама (протојереј-ставрофор др Саво Б. Јовић)

мр Радован Пилиповић

Ова књига ће остати сигуран приручник и путеводитељ свим љубитељима српске усмене историје, тј. епске поезије, која има педагошки, етички и философски значај

Најновијом књигом прота Саво Б. Јовић указује да је епска поезија израз народног стваралаштва и традиције који је неодојив од хришћанске културе и црквености, као и да је Православно хришћанство формативни оквир српске културе и потврда њеног вековног трајања. После христијанизације у 7. веку, затим и успешне мисије Свете браће Кирила и Методија и њихових ученика петочисленика (у 9. и 10. веку), српски народ је ушао у период раних средњовековних држава. Међутим, све је то била припрема за ону епоху културног узлета светородне династије Немањића, коју су зацртали крајем 12. и почетком 13. века својим радом Стефан Немања (Свети Симеон Мироточиви) и његови синови Стефан Првовенчани (Св. Симон) и равноапостолни просветитељ нашег народа Св. Сава, први архиепископ српски.

Поимање историје као сарадње са Божијом вољом, вишевековна култура задужбинарства и изградње велелепних споменика (црква и манастира), затим појава Косовског завета кроз судар са исламским завојевачем Балканског полуострва помогао је Србима да време турократије преброде као самосвестан и поносан народ. Суноврат племства на Косову „грдном судилишту“ није уништио елиту код Срба. Парадигма предводника поробљене нације, како је то ипак уметнички осетио историчар Стојан Новаковић (1842–1915) у своме заборављеном историјском роману, остали су „калуђер

и хајдук“. Свештеномонах је и даље чувао снагу средњовековне писмености, а хајдук је носио жељу за променом социјално наметнутог лошег положаја. Али, и једног и другог повезивао је епос.

По том епосу, песмама из различитих историјских циклуса, српски народ је препознаван као нација и пре времена националног препорода у Европи који је дошао са временом рационализма („рационалне илуминације“). Историјска успомена на „честите краљеве и царе“, „Србље витезове“, јунаке Косовске вечере, Милоша Обилића, цара „Шћепана“, Светога Саву, „цара“ Немању и многе друге, има у себи много више од једне фактографске нагомиланости. Она је значила и лекцију етике за породичне заједнице и чланове братстава окупљених око огњишта, јер су то били они јунаци који су поштовали „часни крст“, били су то заветни синови народа који се бори за „слободу златну“, а таквих је било „помало“. Дакле, једна племенита мањина чији пример треба подражавати.

Етичку снагу народне епске поезије препознали су, о њој говорили и писали, а неке од епских песама и преводили (од 18. до краја 19. века): Алберто Фортис, Адам Мицкиевич, Висарион Бјелински, Александар Пушкин, Никола Томазо, Јохан Волфганг Гете, Леополд Ранке, Валтер Скот, Џон Локхарт и многи други. У европској култури српска епска поезија је феномен који не заостаје за великим еповима и који има своју вредност. Цикличност и

повезаност историјских догађаја, њихова слојевитост, није код Срба изнедрила комплетан еп, попут Илијаде или Одисеје, али значај националне епике, управо због једног моралног зрачења је немерљив. Један Бановић Страхиња и његов поступак праштања остављао је без текста представнике европског грађанског друштва почетком и средином 19. века. О њему се приповедало и писали су се књижевно-историјски трактати.

Протојереј-ставрофор др Саво Б. Јовић аутор је изванредне и надахнуте студије *Јеванђељски мотиви у еписким народним песмама* коју је издала „Православна реч“. Аутор нам кроз редове пружа културно-историјско и ерминеитичко тумачење народних десетерачких песама из збирки Вука Стефановића Караџића, разоткривајући јеванђељске и хришћанске мотиве српске еписке поезије. Ову студију је писао човек који се афирмисао у црквеном животу и по свом научном и публицистичком раду је одавно препознат као оригиналан стваралац. Такође, етичке поруке српске еписке поезије разумева и преноси човек који је својом антејском припадношћу тик уз завичај највећег српског гусларског рапсода Филипа Вишњића, творца неких од најлепших и најјачих десетерачких стихова Вукових збирки.

Студија проте Саве Б. Јовића о јеванђељским мотивима у српској епиској поезији подељена је на дванаест поглавља у којој су обрађени мотиви о праштању, самарјанском милосрђу, крсној слави, по-

кајању, вечној правди и чувању од греха, о храму као месту сабрања и молитве, затим мотиви Тајне Вечере и Евхаристије, као и човекољубивог односа према робовима и слугама, о задужбинарству, љубави према Богу и ближњем, светости и светитељима, вере у Христа и саборни значај Свете Литургије. Мањи део студије обухвата методички прилог који може да помогне наставницима у спровођењу наставних циљева и педагошкој употреби песама са хришћанским мотивима.

Пишчево излагање није лишено културно-историјског контекста и једног временски хоризонталног приступа, али са друге стране, један богословски приступ омогућио му је да у еписким песмама пронађе јасније видљиве или на први мах „сакривене“ јеванђељске и хришћанске мотиве око којих се свијало певање народних певача, много пута анонимних еода и рапсода, преносилаца народног генија. Јеванђељска, новозаветна потка мотива као што су крсна слава, задужбинарство, човекољубље према нижим друштвеним слојевима, не зависи строго од утицаја текста Новог Завета, колико од једног хришћанског и литургијског етоса кога је у српском народу кроз векове неговала Православна Црква. Ауторово упоређивање народне „славарице“ са богослужбеним текстом свештене Проскомидије показује колико је црквена култура обузимала стваралачки импулс не само гуслара, преноситеља народног памћења, него и обичне људе, баштинике и учеснике у тајни Косовског Завета и Свете Евхаристије, а који су живели стиховима:

„Иако смо изгубили царство,
душе наше губити немојмо!“

Ова књига ће остати сигуран приручник и путеводитељ свим љубитељима српске усмене историје, тј. еписке поезије, која има педагошки, етички и философски значај, која у својим недрима крије мотиве карактеристичне за остварења светске књижевности.

За проту Саву Б. Јовића српска епика јесте пре свега једна „Библија у стиховима“, препевано и препричано Свето Писмо, а које се у народну душу увредило посредством плодотворног утицаја Православља. За богослове ће нарочито бити значајан онај део студије „Јеванђељски мотиви у еписким народним песмама“ који приказује саборни значај Свете Литургије, показујући богословско разумевање и истанчани догматски православни дух народних певача. Студија протојереја-ставрофора др Саве Б. Јовића написана је не само рукама које су држале перо, него и рукама литурга који узноси Свете Дарове, али исто тако и рукама човека животног искуства који је више од нас разумео сужња Тодора оног епископског јунака што је у ропству служио Крсну славу, а светитељ га избавио „од тамнице проклете“.

Вудвил Катон,
Благосиљање заставе и
оружја новомобилисаних
ратника у Црној Гори
(19. век) (извор: njegos.org)

Балканске идентитетске конверзије: како заштити православне Србе?

др Александар Раковић

Идентитетска конверзија најчешће, и код појединаца и код група, ствара велике душевне ломове. Посебно на постјугословенском простору где су конверзије тако дубоке.

У Православљу смо пре два месеца (15. јул 2017) писали о томе да Срба на постјугословенском простору данас има за око милион мање него што их је било 1991. године. То су поражавајуће чињенице о којима сведоче пописи у земљама бивше Југославије. Извесно је да је до таквог популационог пада довело иселавање неколико стотина хиљада Срба у најпродуктивнијој доби на Запад и објективни недостатак економског оквира за младе који су остали у српским земљама да створе вишечлане породице.

Међутим, стари начини однорађавања нису напуштени ни данас. Идентитетска конверзија и те како је присутна на постјугословенском простору, највише у Хрватској и Црној Гори. У те две републике некадашње Југославије ови процеси трају. Притом су носиоци нових идентитета – очито свесни да су они сами или њихови преци напустили српску националност и светосавску веру – нарочито имали потребу да буду брутални према идентитету из ког су потекли. Имају ту потребу и данас.

У балканским конверзијама посебно је опасно то што се идентитет углавном мења у потпуности. Тако се преласком у римокатоличку веру, исламску веру или секту извесног Мираша Дедеића не мења само вероисповест, већ се мења и националност, па чак и цивилизацијска припадност. Тако је, на пример, нови црногорски премијер нагласио како уласком у НАТО пакт Црна Гора мења цивилизацијски код. То је бесмислено јер се цивилизацијска припадност не мења ступањем у војне алијансе.

Идентитетска конверзија најчешће, и код појединаца и код група, ствара велике душевне ломове. Посебно на постјугословенском простору где су конверзије тако дубоке. С друге стране, прелазак неког западњака у православну веру не значи да се мења његова цивилизацијска припадност.

Славко Гавриловић пише да је тешко одредити колико је Срба покатоличено и поунијађено од почетка 16. века до данас, али је извесно да није реч о малом броју јер је „српски народ од Далмације до Барање (и шире) вековима био изложен притиску католичких црквених и политичких, државних власти, да се одрекне своје православне вероисповести, цркве и своје народности, да се поунијати и покатоличи а, преко тога, најчешће, похрвати, да би похрваћен, постајао најљући непријатељ верске и етничке средине из којих је потекао“. Василије Крстић подвлачи да се нигде другде не може наћи „толико вероломности“ попут оних које је Хрватска испојила према тамошњим Србима. Никола Жутић сматра да чак око 75% данашњих Хрвата има српске корене. Уколико је Жутићево мишљење тачно, то би указивало и на закључак да је покатоличена и похрваћена већина Срба с простора које су вековима држале Млетачка Република и Хабзбуршка Монархија, посебно у Далмацији, Хрватској и Славонији.

Упркос томе, упркос геноциду над Србима у Независној Држави Хрватској, упркос протеривању Срба из Републике Хрватске током Грађанског ра-

та (1991–1995) – дакле, упркос бруталном брисању стотина и стотина хиљада Срба с тог простора у 20. веку – као да код дела нашег тамошњег народа постоји „стокхолмски синдром“. Наиме, на последњем попису у Републици Хрватској (2011) чак 16.647 грађана се изјаснило да су Хрвати православне вере, што износи чак 8,75% од укупног броја православних хришћана у Републици Хрватској. Теже је ући у траг онима који су одлучили да прихвате римокатоличку веру и хрватски идентитет без било каквог међукорака, али наши епископи сведоче да није реч о реткој појави.

Процес налик том догађа се у Црној Гори, некада националној држави српског народа, а данас антидржави која прогони православне Србе и заузима непријатељски став према Српској Православној Цркви. Црногорска нација у савременом виду – у чији склоп улази и мантра о такозваној „Црногорској православној цркви“ – попримила је бизаран карактер чак ни приближно налик оном који је трасирао комунистички врх као њен творац.

Комунистичка партија Југославије је, наравно, направила фундаменталну грешку када је 1945. прогласила црногорску нацију. Ипак, Црногорци су у комунистичкој држави сматрани Србима на овај или онај начин. Милован Ђилас о црногорској нацији пише (*Борба*, 1. мај 1945): „Ми смо за то, јер смо увјерени, знамо да то хоће црногорски народ, а он то хоће јер се осјећа, јер јесте нешто посебно, посебни, друкчији 'Срби' од свих Срба – Црногорци.“ Партијски врх у Црној Гори је 1983. практично дао задатак Црногорској академији наука и умјетности да утврди када је црногорска нација проистекла из српства, па је Одбор за историјске науке Црногорске академије наука и умјетности дао себи за задатак да утврди „када, како и колико се у Црној Гори из српства издваја и развија једна посебна индивидуалност, један посебан квалитет кога називамо црногорски народ, односно црногорска нација“. За неке од првих појава такозваног „дукљанства“ у Црној Гори – а заправо аустроугарској, хрватској и ватиканској траси потпуног раздвајања Црногораца од осталих Срба – историчар Јован Павићевић је 1987. казао да је то „реакционарно и контрареволуционарно гледиште пролазног карактера“ јер су „Црногорци поријеклом Срби“.

Комунистички концепт црногорске нације и садашњи дукљански концепт црногорске нације се, дакле, ипак разликују. По мом мишљењу, црногорска нација је аномалија и у праволинијском историјском процесу до ње не би ни дошло. На идеолошко-политички расцеп у бићу Црне Горе накалемио се горепоменути инострани фактор који је убедио, поред осталих, и садашње руководиоце Црне Горе да нису Срби и да нису „поријеклом Срби“. Требало би посебно истражити мрачне тунеле који су од времена Маспока и касније водили из Хрватске ка Црној

Гори, а о неким од њих је писао професор Цетињске богословије Будимир Алексић.

Будући да је Црна Гора којом су владали светородни Петровићи–Његоши била национална држава српског народа, са српском идеологијом и српским симболима, тренутна Црна Гора која је створена сецесијом из 2006. није обновљена држава, већ је сасвим новопечена држава која је институционално разрушила све споне са идентитетом и државношћу Краљевине Црне Горе. Од некадашњих српских институција Црне Горе остала је само светосавска Црква, према којој режим није имао домашаја, а ни снаге да је нападне.

Историчар Предраг Вукић, један од ретких Цетињана који је до данас остао веран српском идентитету некадашње престонице јужног српства, писао је да је по повратку са студија из Београда (1989) затекао сасвим ново Цетиње, град у којем је зацарила србофија. Вукић се доста бавио верском и националном конверзијом у Црној Гори, али није имао коначне одговоре на питања како се радикално преумљење одиграло тако брзо, за само неколико година. Но, много тога важног – каткад пресудног – носе карактери појединаца и група који утичу на њихове одлуке.

Јован Цвијић пише о ужареном карактеру динарских Срба, посебно Црногораца, који у случају незадовољења набујалих сујета прети да пређе у одметничку супротност. С друге стране, за Шумадинце каже да се спорије покрену, али да „више издрже и даље терају“. И Јосип Броз Тито је једном приликом питао ноторног црногорског сепаратисту Јова Капићића: „Зашто сте ви Црногорци тако непоуздани?“ Истраживачко утврђивање карактеролошких врлина и мана – а сви их имамо – разних група српског народа, од суштинске је важности за стабилизовање нашег верског и националног идентитета на угроженим просторима. С том свешћу бисмо добили прилику да врлине појачавамо, а мане савладавамо.

Република Српска је, срећом, учинила државни идентитет Срба западно од Дрине сада стабилним. Институције Републике Српске дају сигурност и гаранцију да планери разноразних идентитетских конверзија неће имати домашаја. Стратегија очувања српског идентитета у Црној Гори – који сада у националном смислу чини трећина становника Црне Горе, а у језичком смислу половина становника Црне Горе – требало би да се утврди како би здраво језгро нашег народа покренуло и оне који оклевају. Врло је важно то што је већина у Црној Гори под духовним окриљем Српске Православне Цркве, јер то чини да и они с најколебљивијом природом – којих није мало – пронађу спону са идентитетом предака. Њихово утврђивање у светосавском идентитету није мали подухват, тражи време, суштинско стрпљење и бескрајно разумевање за карактеролошке мане које могу бити исправљене ако се правилно спознају.

САД

Ћирилично наслеђе

Центар за средњовековне славистичке студије Универзитета у Охају (Resource Center for Medieval Slavic Studies, Ohio State University), током августа 2017. године приредио је још једну свеску свог часописа *Ћирилично рукописно наслеђе* (*Cyrillic Manuscript Heritage*, August 2017, Vol. 40) посвећену ћириличном наслеђу. Овај часопис излази на енглеском језику и доступан је онлајн преко веб-сајта Универзитета у Охају (<http://kb.osu.edu/dspace/>): у архиви се могу наћи и претходни бројеви овог часописа.

У овом броју часописа се, између осталог, може наћи и најава прославе 40. годишњице оснивања „Хиландарске собе“ („Hilandar Room“) на Универзитету у Охају, одн. најава Седме међународне Хиландарске конференције (The 7th International Hilandar Conference: „Preserving the Past: Accessing Medieval Slavic Manuscripts“) која ће, како је планирано, бити одржана 15–17. јуна 2018. године на Универзитету у Охају (Колумбус, Охајо) под насловом „Чување прошлости: приступање средњовековним словенским рукописима“.

Серија Међународних Хиландарских конференција на Универзитету у Охају, иначе је започета још априла 1981. године, када су медијевисти и слависти из 19 различитих земаља дошли у Колумбус у Охају да научним радом искажу своју захвалност и подршку Хиландарском научном пројекту – одн. пројекту сакупљања

хиландарских рукописа (Hilandar Resource Project). На позив монаха, у оквиру овог пројекта током седамдесетих и осамдесетих година 20. века снимљено је и микрофилмовано скоро 1.000 хиландарских ћирилских рукописа и више од 400 средњовековних повеља и докумената едиктација, чиме су се створиле могућности да научни радници, посебно они женског пола (који не могу приступити оригиналима), започну истраживање овог блага – на скоро 500.000 страница углавном неистраженог материјала. Децембра 1978. на Универзитету у Охају основана је „Хиландарска соба“, која је потом прерасла у Хиландарску научну библиотеку, у којој су данас на микрофилмовима доступне све повеље из хиландарске библиотеке, као и већи број старих штампаних књига. Сав тај материјал је снимљен у оквиру Хиландарског научног пројекта.

Данас је Хиландарска научна библиотека у Колумбусу највеће хранилиште словенских рукописа на микрофилму у свету. Осим тога, Хиландарска научна библиотека поседује на стотине дијапозитива на којима су снимци икона, фреска, зграда, црквених утвари, монаха и других објеката.

Кроз Хиландарску научну библиотеку Државног универзитета у Охају (САД), током неколико деценије постојања прошло је преко три стотине научних радника из целог света.

Теолошки погледи

ВЕРСКОНАУЧНИ ЧАСОПИС

Теолошки погледи на интернету

Са радошћу обавештавамо читаоце *Теолошких погледа* да је на адреси <https://teoloskipogledi.spc.rs/sr/> доступан вебсајт нашег часописа на српском и енглеском језику. Доступни су, у дигиталном облику, чланци и студије из свих до сада објављених бројева *Теолошких погледа* – од 1968. до 2017. године.

Уредништво часописа *Теолошки погледи*

У ЗАЈЕЧАРУ

Фестивал хришћанске културе

Под окриљем другог Фестивала хришћанске културе, Његово Преосвештенство Епископ тимочки Иларион отворио је изложбу „Хришћанско културно наслеђе на подручју Тимочке епархије кроз векове“.

Уз предмете из манастира и цркава на територији Тимочке епархије, изложен је и материјал из археолошке, етнолошке и збирке историје уметности Зајечарског музеја, а представљени су и предмети из музеја у Књажевцу и Неготину.

Извор: *сцп.срб*

У ВАЉЕВУ

Госпојински сусрети црквених хорова

Седамнаесту годину заредом, Центар за културу Ваљево био је домаћин Госпојинских сусрета црквених хорова, чију организацију, уз благослов Епископа ваљевског Милутина, и ове године потписују Црквена општина при Храму Покрова Пресвете Богородице и Црквени хор „Хаци Рувим“.

Част да у име Владике Милутина отвори фестивал припала је духовнику хорова при најстаријем ваљевском храму протонамеснику Бранку Чолићу, који је сабране водио кроз програм ове музичке смотре. Током нешто више од сат времена, низале су се познате литургијске песме, традиционалне и композиције

СЕЋАЊЕ НА ВРЕДНОГ НАУЧНОГ РАДНИКА

Прота Мирко Р. Павловић

У понедељак, 4. септембра 2017, у београдском манастиру Ваведена Пресвете Богородице служена је заупокојена Литургија поводом четрдесетогодишњице од упокојења протојереја Мирка Р. Павловића. Поред сестринства које, на челу са игуманијом Анастасијом, баштини најтоплију успомену на проту Мирка, учешће у овом својеврсном литургијском слављу узели су благодарни потомци, као и поштоваоци протиног лика и дела. Нарочитом благолепију допринео је октет састављен од ученика Београдске богословије и студената Православног богословског факултета Универзитета у Београду.

Подсећања ради, протојереј Мирко Р. Павловић рођен је у Пећи 1900. године.

Похађао је Богословију Светог Саве коју, заједно са потоњим Патријархом Германом, завршава у Сремским Карловцима 1921. године. Свештенички чин прима руком Епископа Иринеја Ђирића 1923. године. Службовао је у Лесковцу, Битољу и Београду. Поред парохијске службе, обављао је и дужност професора у Битољској богословији, где су му колеге биле јеромонаси Јустин Поповић и Јован Максимовић.

Пред историјом, поред светог живота, остао је упамћен и по нарочитој стваралачкој делатности, првенствено на пољу химнографије и црквеног појања. Иза њега је остало написано 23 минејске службе у част Српских светитеља, а у нотном запису „Статије“, „Антифоне на Велики четвртак“, Литургије за мушки и женски хор, „Бденије за мушки хор“, те мноштво разних тропара и стихира.

Милош С. Јовановић

Рођења Пресвете Богородице (21/8. септембар), крсне славе хорова при Покровском храму, био је прилика да се уруче признања истакнутим члановима хора. За деценију певања у Мешовитом хору „Хаџи Рувим“ граматом и „Охридским прологом“ Светог Владике Николаја награђен је Радисав Игњатовић. За мање, али у њиховом узрасту једнако вредне пажње јубилеје – пет година певања, награђени су чланови Дечјег хора „Хаџи Рувим“: Анастасија Ђурђевић, Теодора Анђелић, сестре Маша Лазих и Лена Лазих, Сара Бакаревић и Мина Ђирић. За учешће на фестивалу и допринос српској духовној музици награђен је Црквени хор „Вазнесењски“ из Чачка. Такође, признања су припала и Мешовитом хору „Хаџи Рувим“ и Камерном хору „Емануил“.

Извор: Епархија ваљевска

У БЕОГРАДУ

Теолошки сусрети студената

Студентски парламент Православног богословског факултета Универзитета у Београду, уз сагласност Наставно-научног већа и по благослову господина декана проф. др Предрага Пузовића, под покровитељством фондације Konrad Adenauer, организује у престоном граду Србије, од 5. до 8. октобра 2017. године, други по реду симпозион „Међународни теолошки сусрети студената – Београд 2017.“, на тему „Вера и савремени свет“. Више информација о симпозиону доступно је на вебсајту Факултета: www.bfspc.bg.ac.rs. ■■

савремених аутора православних простора које су, проткане снажним емоцијом, донели кристални гласови Дечијег и Мешовитог хора „Хаџи Рувим“, Камерног хора „Емануил“, са диригентима Вањом Урошевић и Милицом Степановић Бабамилић и драгих гостију – Црквеног хора „Вазнесењски“ из Чачка под управом Владимира Котлајчића. Певало се с радошћу баш каква исијава из речи Светог пророка и псалмопојца цара Давида: „Певаћу Богу моме док постојим...“

Иако број посетилаца фестивала црквених хорова није велики, довољан је да осоли мноштво оних који нису овде јер је со вере заиста јака да осоли свет, рекао је протонамесник Бранко Чолић.

„Да ли нам је потребна оваква духовно-културна манифестација у време свега оног што је супротно

култури? Култура је везана за реч „култ“ – култ јединог Бога. Све што проистиче из такве културе човека ће нахранити за вечност. Неће бити депресије и бесциљног тумарања кроз живот. Ово што чинимо седамнаест година и што ћемо, ако Бог да, чинити још много година јесте борба против некултуре и свега што нас удаљава од смисла и циља правог живота. Време које проведемо на оваквим сабрањима уписано је у вечност“, подсетио је протонамесник Бранко Чолић на речи Епископа Милутина, упутивши ваљевском архијереју благодарје што је својим доласком пружио радост учесницима и посетиоцима концерта.

Господ зна и награђује сваког који свој труд прилаже на вишесатним пробама, како би допринео лепоти богослужења. Међутим, хорски фестивал у сусрет празнику

Руска Православна Црква

Поводом терористичког напада у Барселони, Патријарх московски Кирил је 18. августа 2017. г. упутио шпанском краљу Филипу VI телеграм саучешћа.

ТВ канали у Русији приказали су 26. августа филм Митр. волоколамског Илариона под називом „Ваведење“. Ово је још један у низу филмова који носи назив *Празници*. Филм је рађен у продукцији студија „Неофит“ и Добротворног фонда „Св. Григорије Богослов“. Филм је доступан за онлајн гледање. ТВ канал „Унија“ и „ТВ Спаситељ“ су неколико дана раније, 22. августа, приказали документарни филм Митр. Илариона о хуманитарној помоћи коју РПЦ, у сарадњи са другим верским заједницама у оквиру међурелигијске Радне групе Савета за сарадњу са верским удружењима, доставља становништву.

У резиденцији амбасадора Руске Федерације у Лондону, председник Одељења за спољне црквене односе Московске Патријаршије, Митрополит волоколамски Иларион, боравећи у Великој Британији, представио је половином септембра енглеско издање књиге Патријарха московског и све Русије Кирила под насловом *Тајна њокајања*.

Међу присутнима налазили су се амбасадор Русије у Великој Британији А. В. Јаковенко, Архиепископ тижатирски и великобритански Григорије (Константинопољска Патријаршија), Митрополит диоклијски Калист (Константинопољска Патријаршија), Архиепископ сурошки Јелисеј (РПЦ), епархијски архијереј Британске епархије Коптске Цркве, Владика Ангелос, Митрополит Мор

Атанасије Том Дакама (Сиријска Јаковитска Црква), апостолски нунције у Великој Британији, надбискуп Јосиф Адамс, Епископ ебсфлитски Џонатан Гудол (Енглеска Црква), свештенство локалне православне цркве, научни, културни, јавни и пословни радници.

Отварајући презентацију, Митрополит Иларион је рекао да је књига Патријарха Кирила *Тајна њокајања* објављена најпре на енглеском језику. Она садржи проповеди Предстојатеља Руске Православне Цркве одржане током Часног поста и Велике недеље. „Његова Светост Патријарх Кирил је изванредан мајстор усмене речи. У својим проповедима никада се није поновио, јер у свакој проповеди он теми прилази на нови начин“, рекао је Митрополит.

„У овој књизи Патријарх излаже учење Цркве о духовној борби коју православни хришћани воде доживотно, а посебно у данима поста. Уверен сам да ће књига бити од користи свим читаоцима“, истакао је Митрополит Иларион.

Енглески превод књиге Патријарха Кирила *Тајна њокајања* дело је протојереја Христофера Хила, а издавач књиге је Одељење за спољне црквене односе Московске Патријаршије, уз подршку Фондације Светог Григорија Богослова и фондације „Руск свет“.

У недељу, 17. септембра 2017. године, у Храму Казанске иконе Мајке Божје у граду Орску (Оренбурска област) обележен је дан празновања Светих јасеновачких новомученика. Божанствену Литургију служио је јереј Максим Бражников. После отпуста обављено је благосиљање и ломљење славског колача. У проповеди је отац Максим укратко говорио о злоделима која су почињена у концентрационим логорима НДХ, о познатим светитељима који су прослављени у Сабору новомученика јасеновачких, и позвао на доследност у исповедању вере Христове. Дан празновања Светих новомученика јасеновачких обележава се сваке године у

Казанском храму града Орска као крсна слава парохije.

Извор: Московска Патријаршија / Информативна служба СПЦ

Бугарска Православна Црква

Поводом обележавања 140 година ослобођења од Отоманске власти, у Ловечу у Бугарској одржана је прослава у оквиру које је одржан помен пострадалима. Помен је служио Митр. ловечки Гаврил, а присуствовали су градоначелница Ловеча гђа Корнелија Маринова, гувернер Георгије Ангел, амбасадор Руске федерације у Бугарској Анатолије Макаров и друге јавне личности.

Бугарска издавачка кућа „Лествица“ објавила је ових дана дело Светог Григорија Туронског под насловом *Житија оцаца*, које је са латинског превео Росев Миланов, аутор многих научних публикација, познат по преводима ранохришћанских дела из латинске традиције, који на Великотрновском универзитету „Свети Кирило и Методије“ предаје класичне и источне језике и културу. Књига садржи двадесет житија светих који су били родом из Француске и Швајцарске, и као таква представља велики увид у књижевну ризницу древног хришћанства, а с друге стране, сведочанство је свог историјског времена.

Свети Григорије Туронски је живео у 6. веку, родом је из Француске. Потиче из породице која је дала много епископа. Стекао је добро образовање и добар увид не само у хришћанску, него и у древноримску књижевност; познавао је Вергилија, Хорација, Салустија, Плинија Старијег и друге, а од црквених писаца Јевсевија Кесаријског, Блаженог Јеронима, Сулпиција Севера, Павла Орозија, Светог Венанција Фортуната, Светог Григорија Великог, Светог Синодија Аполинара и друге.

Почев од 573. он је био Епископ града Турона (данас Тур), где се и упокојио 593/594. године. Написао је многобројна књижевна дела, од којих су најзначајнија *Историја Франака* (у 10 књига), *Књиге о чудесима* (међу којима дела *На славу мученика* и *На славу исповедника*) и споменуто дело *Житија отаца*, сада доступно и у издању на бугарском језику. Ова књига пружа могућност да се бугарски читаоци боље упознају са животом светитеља Западне Европе – оних којих свет није био достојан, али који не остављају овај свет без својих заступничких молитава.

У понедељак, 18. септембра 2017. године, у Господу се престао Митрополит видински Доментијан. Дуже од 40 година провео је као архијереј Бугарске Православне Цркве. Рођен је 11. новембра 1932. године у селу Хасовица. Замонашен је 1959. године у манастиру Светог Николаја у Миглижи, а за архијереја је хиротонисан 1974. године. Најпре је био викарни Епископ знепољски. Почев од 1987. године био је Митрополит Видинске епархије.

Извор: Бугарска Православна Црква /
Инфо-служба СПЦ

Православна Црква у Америци

Протојереј Леонтиј Симон Копаја упокојио се 16. августа 2017. г. – саопштено је на званичном веб-сајту Православне Цркве у Америци (<https://oca.org/>). Рођен је у априлу 1932. године, у породици румунских досељеника. По завршетку њујоршке Војне академије учествовао је у Корејском рату. Свештеник мисијске заједнице у Бруклину постао је 1993. године.

На званичном веб-сајту Православне Цркве у Америци најављено је да, у складу са црквеним календаром, нова црквена година почиње 1. септембра и да ће бити посвећена прослављању стварања. Наведено је да је Патријарх константинопољски Димитрије још 1989. године прогласио прву молитвену годину за творевину. У склопу прослављања ове године Православна Црква у Америци обезбедиће организовање многих

активности у циљу упознавања природе и указивања на хришћанске основе еколошког питања и борбе за очување животне средине.

Румунска Православна Црква

На званичном веб-сајту Румунске Православне Цркве (<http://patriarhia.ro/>) објављено је обраћање Константинопољског Патријарха Вартоломеја у којем је он најавио посету Букурешту. У својој поруци он је истакао да је поносан на активности Румунске Православне Цркве. Свесвјатјејши Патријарх Вартоломеј се захвалио румунском Патријарху Данилу на доприносу који је делегација Румунске Цркве дала Критском сабору прошле године, наглашавајући његову еклесијалну мудрост и дубоко богословско образовање.

Архиепископија Сучева и Радуи-та отворила је прву болницу у Долхасци у намери да то буде место физичког и духовног исцељења, саопштено је на званичној страници Румунске Цркве. Такође је на званичном веб-сајту ове Цркве објављено како је Румунска Православна Црква до сада основала више од 700 социјалних установа. У овим саопштењима се, између осталог, истиче да је главна улога Цркве спасавање људи.

Канцеларија за јавност Епархије Румунске Православне Цркве за Шпанију и Португал је 18. августа изразила своје саучешће и солидарност због жртава терористичког напада у Барселони, и позвала је вернике да учествују у добровољном давању крви. У својој поруци Еп. Тимотеј је свештенство и вернике позвао на молитву за невине жртве напада.

Грузијска Православна Црква

На празник Рођења Пресвете Богородице, 21. септембра 2017, Патријарх-Католикос грузијски Илија II обавио је 50. масовно крштење, извештава веб-сајт Грузијске Православне Цркве.

Патријарх Илија је поново постао кум за више од 600 новокрштене

ДОБРОЧИНСТВО
Поклоничка агенција Српске цркве
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
info@dobrocinstvo.rs
www.dobrocinstvo.rs

КИПАР
14 – 20. октобар
МИТРОВДАН У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ
02 – 10. новембар
ТРАГОМ БИБЛИЈЕ
12 – 24. новембар
БОЖИЋ У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ
04 – 12. јануар 2018.
ОСТРОГ
Сваког викенда

деце. Чин крштења је обављен у Саборној цркви Свете Тројице у Тбилисију. Патријарх сада има више од 33.000 кумчади.

Патријарх-Католикос грузијски Илија II
(извор: <http://www.mitropolija.com>)

49. масовно крштење обављено је 13. јула ове године, на празник Сабора дванаесторице апостола, који је врло популаран празник у Грузији. Слави се двапут годишње, 13. јула и 14. октобра. Октобарски празник је проглашен за државни празник.

Са првим масовним крштењем, 19. јануара 2008. године, Патријарх Илија је започео дело побољшања тешке демографске ситуације у Грузији која је настала у постсовјетској епохи. Овакве масовне прославе одржавају се четири пута годишње, и у њима предстојатељ Цркве лично крштава и постаје кум за треће и касније дете венчаних православних брачних парова.

Извор: pravoslavie.ru/
Информативна служба СПЦ

ПАКРАЦ

Освећење параклиса Владичанског двора

Празник Сабора српских свјетитеља и Преподобних Мојсија Мурина и Саве Псковског, верни народ парохије пакрачке торжествено је прославио у недељу, 10. септембра 2017. године.

Плодове труда и настојања на обнову, како духовној, тако и грађитељској, кроз заживљавање и уређење храмова страдалне Епископије пакрачко-славонске, њени верници су тек након обнове јужног крила Владичанског двора у Пакрацу осетили у пуноти радости. Ове године, пунота духовне радости исказана је кроз еухаристијско славље у коме је извршено освештање дворског параклиса – капеле при Владичанском двору посвећене празнику Благовести Пресвете Богородице.

Освештање новог храма су, уз саслужашче свештенство, извршили Архиепископ михаловско-кошички Георгије и Владика пакрачко-славонски Јован. Током освештања часног престола, Свете мошти Новомученика јасеновачких над којима је и започело ово чинодејство, вечно су положене у исти, а затим је освештан свештени жртвеник – проскомидија и цео храм са светим иконама, након чега је служена Света Литургија.

Потврђујући кроз дело речи Христове о јединству са Богом у Светој Еухаристији, скоро сви окупљени тог празничног дана узели су учешће у Светим даровима, након чега се по свршетку Свете Литургије присутнима обратио Владика Јован.

У ЕПАРХИЈИ БАЧКОЈ

Прослава Патрона Епархије

У древном граду Бачу, по којем је регија Бачка добила име, прослављен је литургијски спомен Чуда које је Свети архистратиг Михаило учинио у граду Хони (Колоси), у Фригији.

Заједничка молитва пуноте Епархије бачке, 19. септембра 2017, слу-

жена је у Храму Светог апостола и јеванђелиста Јована Богослова. Светом Архиепископском Литургијом је началствовао Епископ будимски Лукијан, уз саслужење П. Г. епископа: банатског Никанора, бачког Иринеја, врањског Пахомија, шумадијског

Јована и умировљеног Филарета, Архимандрита Исихија, настојатеља Светоархангелске обитељи, свештенства наше и других епархија Српске Православне Цркве. После прочитаног одељка из Светог Јеванђеља, присутнима се обратио Владика Никанор, честитавши Патрон домаћину, Епископу Иринеју, монаштву, свештенству и верном народу свих парохија Епархије бачке. По завршетку еухаристијског славља, присутнима се обратио и Владика Иринеј, поздравивши све архиепископе, захваливши им што су дошли да учествују у прослави, и честитајући славу својој браћи и саслужитељима свештеницима, ђаконима и целокупном народу Божијем у Епархији бачкој. Владика је позвао да увек активно и одговорно учествујемо у животу Цркве, да свугде и у свакој прилици сведочимо своју веру, која је данас изложена клеветам, нападима и другим искушењима. „Ако имамо љубав према Богу и искрену веру у Господа, и ако једни друге доживљавамо као живе удове једног, недељивог Тела, онда никаква искушења и олујни ветрови споља, нити икаква напаст изнутра, не може нас поколебати“, поручио је Епископ бачки Иринеј. Владика је поменуо и трагичан догађај у селу Вајска, у општини Бач, где је троје малолетне деце страдало у пожару, и позвао све који су у прилици да преживелима из те породице помогну како молитвено, тако и на делу. На дан прославе Патрона Епархије бачке, господину Мирку Новковићу, црквењаку из Руменке, уручено је високо одликовање – Орден Светога Саве трећег степена, за животом показану љубав према Светој Цркви, истрајно сведочење Христа, као и за вишедеценијско ревносно обављање црквеначке службе при храму Божијем.

Молитвену радост одржану у Бачу увеличао је својим појањем хор „Свети Јован Дамаскин“, предвођен јерођаконом Јеротејем, сабратом манастира Светих Архангела у Ковиљу.

Оваквим саборовањем Архиепископа, свештенства и верног народа, Свети Архангел Михаило – заступник наше Епархије пред Богом, прославља се, у овај дан, од 1971. године.

Извор: Информативна служба Епархије бачке

Исказујући благодарност, најпре верном народу који је дошао да узме учешће у великој радости обновљења још једне наше светиње која је након четврт века поново заблистала у својој пуноћи, као и сабрата Архиепископу

Георгију за исказану братску љубав и подршку према сестринској Епископији пакрачко-славонској, пригодном архипастирском беседом окупљене је поздравио Владика Јован.

Извор: Епархија славонска

У ПЕЋИ

Прослава храмовне славе

У пећком парохијском Храму Усековања главе Светог Јована Претече, познатом као Митрополија, 11. септембра 2017, свечано је прослављена храмовна слава. Свету Литургију служио је Епископ рашко-призренски Теодосије уз саслужење свештенства Епархије рашко-призренске, Митрополије црногорско-приморске и Епархије банатске. И ове године на славу су дошли избегли Пећанци који не заборављају свој родни град и цркву уз коју су одрасли. Након литије и освећења славског колача, сви су поделили трпезу љубави у парохијској трпезарији.

Извор: Епархија рашко-призренска

У РАСУ

Петропавловско-дежевски сабор

И ове године свечано је обележен Петропавловско-дежевски сабор у древном Храму Светих апостола Петра и Павла у Расу. Литургијским сабрањем, 12. септембра 2017, које је окупило монаштво и свештенство из више епархија наше Цркве, началствовао је Епископ рашко-призренски Теодосије. Овом приликом одржан је пригодан културно-уметнички програм, после којег је Владика Теодосије са свештенством посетио Дежеву, родно село Светог Саве, где је у току изградња нове парохијске цркве.

Извор: Епархија рашко-призренска

У КАНБЕРИ

Сећање на Новомученике јасеновачке

На празник Светих 700.000 јасеновачких мученика, 13. сеп-

тембра 2017, у манастиру Светог Саве, Новом Каленићу, код Канбере, Свету Литургију служио је Архимандрит Петар, настојатељ ове свете обитељи. Прослављање ових Божијих угодника има посебан значај у нашој Светој Српској Цркви Православној, јер на једном месту у кратком временском периоду, од злочиначке руке пострада толико велики број праведника само што су Срби, Православци. „Због верности Богу и Божијој правди, пострадасте телом, земља се растужи, али спасосте душе, небо се весели, а преци се ваши распеваше небом, на капији Раја сретоше вас с песмом: Имена су ваша у књизи вечности, улазите у рај децо бесмртности, ми на земљи, род ваш, кличемо вам у глас: мученици нови молит се за нас“, каже тропар овим Светим мученицима, који велича њихово страдално успињање на небо кроз страшну голготу Јасеновца.

Према устаљеној традицији пред знамењем страдања Мученика јасеновачких, крстом постављеним на гробљу манастира Светог Саве, Епископ аустралијско-новозеландски Силуан је, уз саслужење Архимандрита Петра, протојереја-ставрофора Ђуре Ђурђевића и протојереја-ставрофора Јакова Јовића, служио молебан овим српским мученицима. Молебану је присуствовао амбасадор Републике Србије у Аустралији Мирољуб Петровић.

У БЕОГРАДУ

Сарадња две телевизије

У конференцијској сали Дома Војске Србије, 13. септембра 2017, потписан је Уговор о сарадњи између Војнофилмског центра „Застава филм“ и Телевизије „Храм“,

којим се регулишу обавезе у премији и реализацији емисије „За Христољубиву војску“ на тој новој, а већ веома запаженој телевизији. Уговор су потписали главни и одговорни уредник Телевизије „Храм“ протојереј-ставрофор Стојадин Павловић и директор Војнофилмског центра „Застава филм“ потпуковник Горан Иконић. Свечаном потписивању су присуствовали државни секретар у Министарству одбране Александар Живковић, начелник Управе за односе с јавношћу капетан бојног брода Петар Бошковић и начелник Одељења за верску службу Управе за људске ресурсе Генерал штаба Војске Србије пуковник Саша Милутиновић.

Превасходни циљ емисије је информисање шире јавности, а посебно припадника Министарства одбране и Војске Србије, о верској служби и животу у Војсци Србије, те неговање духовних и моралних вредности и традиција српске војске.

Извор: ТВ Храм

У ТЕШИЦИ

Помен Светог Јоаникија

У суботу, 16. септембра 2017, када Црква слави помен Светог Јоаникија, првог Патријарха Српског, Његово Преосвештенство Епископ нишки Арсеније служио је Свету Архијерејску Литургију у Храму Успења Пресвете Богородице у Тешици. Саслуживало је свештенство архијерејског намесништва алексиначког са окупљеним народом. Након свете службе, Преосвећени Владика Арсеније освештао је Парохијски дом и уручио грамате – захвал-

нице најзаслужнијима за његову изградњу. Грамате су примили Ненад Станковић – председник општине Алексинац, Зоран Ценић – председник ЦО Тешица, Добривоје Богдановић – председник Месне заједнице Тешица, Томислав Несторовић, као и Верослав и гђа Гроздана Димитријевић, домаћини из Тешице.

КУД „Дејан Јовановић“ Деша из Тешице увеличало је сабрање кратким програмом у порти храма, након чега је приређена трпе-за љубави. *Извор: Епархија нишка*

У ОРАШЦУ

Архијерејска Литургија у цркви брвнари

У суботу, 16. септембра 2017, када наша Света Црква прославља Светог Јоаникија, првог Патријарха Српског, Епископ шумадијски Јован је служио Свету Архијерејску Литургију у месту Орашац, у цркви брвнари на имању породице Карић – Недељковић. Црква је посвећена управо Светом Јоаникију, првом српском патријарху, а освећена је 2012. године. Његовом Преосвештенству су саслуживали протојереј-ставрофор Зоран Крстић, протојереј-ставрофор Мићо Ђирковић, архијерејски намесник орашачки, протојереј Милован Ранковић, јереј Милош Маринковић, протођакон Иван Гашић и ђакон Немања Искић. Свету Литургију су улепшали појањем чланови хора „Света Анастасија Српска“ из Аранђеловца, под вођством диригента Бојане Србљак. Након Свете Литургије и свечане литије око храма, преломљен је славски колач домаћина породице Карић – Недељковић.

Извор: Епархија шумадијска

СИСАК

У посети српским светињама

Благословом Митрополита загребачко-љубљанског др Порфирија, група ходочасника из парохије сисачке је 16. и 17. септембра 2017.

посетила православне светиње Србије. Групу је предводио парох сисачки јереј Веселин Ристић. У суботу, 16. септембра, у раним јутарњим часовима, поклоници су стигли у манастир Троношу, где су присуствовали Светој Ли-

тургији којом је началствовао Патријарх српски Иринеј, поводом седам векова манастира Троноше и канонизације Светог Стефана Троношког. Након трпезе љубави, поклоници су добили благослов од Првојерарха наше Свете Цркве. Отац Борко је упознао поклонице са богатом историјом, културом и духовним наслеђем манастира и српског народа овог краја. Потом је посећено село Тршић, родно место Вука Караџића. Ту су се упознали са животом Вука Караџића и богатом историјом и традицијом овог краја – како је Вук своје знање стицао у манастиру Троноши од Светог Стефана Троношког, тадашњег игумана манастира. Верници из Сиска су посетили и Цркву брвнару Св. Архангела Михаила у селу Тршић. У поподневним часовима првог дана ходочашћа поклоници су дошли и до Храма Св. апостола Петра и Павла у Бањи Ковиљачи, где их је са љубављу дочекало братство храма. Другог дана свог путовања, ходочасници су у манастиру Ћелије присуствовали Светој Литургији, причестивши се Телом и Крви Христовом, а за све присутне након Литургије, монахиње су припремиле пригодно послужење. Целивали су мошти Светог оца Јустина Ћелијског, а затим су своје ходочашће наставили ка манастиру Лелић, где су целивали мошти Светог Владике Николаја Велимировића. Након обиласка храма и манастирских знаменитости, поклоници су наставили пут ка Бранковини, месту које је изнедрило низ значајних личности чувене породице Ненадовић. У Бранковини је позната песникиња Десанка Максимовић провела своје детињство, а у црквеној порти се налази и њен гроб. Након обиласка овог културно-историјског комплекса, ходочасници су кренули пут Сиска. Благодарје Богу што их је удостојио овог ходочашћа светим местима Србије, ходочасници испуњени радошћу и љубави, вратили су се у недељу у касним сатима у Сисак.

Извор: mitropolija-zagrebicka.org

У НИКШИЋУ

Радост молитвеног сабрања

У петнаесту недељу по Духовима, 17. септембра 2017, свечано и молитвено је било у Саборном храму Светог Василија Острошког у Никшићу, гдје су Свету

Архијерејску Литургију служили Митрополит кемеровски и прокопијевски Аристарх и Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије уз саслужење многобројног свештенства, свештенмонаштва и ђаконства.

За радост даривану посјетом и труду на јачању односа двеју Цркава и народа, Митрополит Аристарх је додијелио Епископу Јоаникију медаљу Митрополије кузбаске.

„Имамо велику радост да је данас са нама наш драги у Христу брат и пријатељ Митрополит кемеровски и прокопијевски Аристарх. Свима вама је познат са служби у манастиру Острогу за празник Светог Василија Острошког, а Никшићани га, нарочито, знају, јер је прије двије године возглављавао Световасилијевску литију и пренио нам поздраве и благослове Патријарха московског и све Русије Кирила, Руске Цркве и руског народа“, беседио је Владика Јоаникије том приликом.

Митрополит Аристарх је, преносећи благослов и поздраве Патријарха Кирила, заблагодарио Владици Јоаникију на прилици да још једном служе заједно у Храму Св. Василија Острошког у Никшићу.

„Долазећи овамо узели смо благослов од Најсветијег Патријарха московског и све Русије Кирила, преносимо Вам његове благослове и најбоље жеље. Митрополија кузбаска, гдје сте служили ове године, прославља свој мали јубилеј пет година од оснивања. По благослову Патријарха Кирила основали смо епархијску награду – медаљу поводом педогодишњице наше Митрополије. Ви сте учествовали у животу наше Митрополије, молили се за нас и посјетили нас“, истакао је Митрополит кузбаски и прокопијевски који је Владици Јоани-

кију поклонио и престони крст, „најјаче оружје за православне свештенослужитеље“.

Литургијском сабрању присуствовао је и генерал руске војске Александар Петрович Салујанов, замјеник предсједника Удружења хероја Русије, кога је ријечима добродошлице поздравио Владика Јоаникије.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

У МИТРОПОЛИЈИ
ЦРНОГОРСКО-ПРИМОРСКОЈ

Део моштију Јасеновачких мученика

Дана 17. септембра 2017, у Саборном храму Св. Јована Владимира у Бару, служена је Света Литургија. Службом је начествовао протојереј Слободан Зековић, старјешина храма, уз саслужење јереја Љубомира Јовановића и Младена Томовића. У славу Божију појао је велики хор Саборног храма, на челу са проф. Мајом Басараб. На крају богослужења сабраном вјерном народу се обратио о. Слободан. Он је свима честитао данашњи празник у којем наша Црква молитвено прославља Св. свештеномученика Петра Зимоњића, Митрополита сарајевског, који је мученички пострадао у логору Јасеновац, као и спомен Св. пророка Мојсија Боговидца и Св. свештеномученика Вавиле. Уједно је саопштио радосну вијест да је Саборни храм у Бару, од Преосвећеног Епископа пакрачко-славонског Јована, на благослов добио дио моштију Светих Новомученика јасеновачких. Посебан је благослов што се ради о моштима дјеце,

која су мученички пострадала у дјечијем логору у селу Млака, недалеко од Јасеновца. О дубини усташких злочина најбоље говори податак да је злогласна НДХ била једина земља у свијету која је имала концентрационе логоре за дјецу. Поред логора у Млаки, српска дјеца су страдала и у логорима у Јастребарском и Сиску. Преко 20.000, углавном српске дјеце, страдало је у овим логорима.

Уз појање тропара Новомученицима јасеновачким, народ је са љубављу цјеливао њихове миомирисне мошти.

У АЕМ

Св. Евхаристија у Храму Св. Јована Владимира

Његово Преосвештенство Антоније, Епископ моравички и викар Патријарха Српског, служио је 17. септембра 2017. Свету Архијерејску Литургију у Храму Светог Јована Владимира у београдском насељу Медаковић. Епископу је саслуживало свештенство храма уз појање хора „Свети краљ Милутин“. Као и обично, у недељни дан, велелепно здање посвећено Светом Јовану Владимиру било је испуњено благочестивим верним народом.

На крају Литургије, Владика Антоније је произнео беседу. Како је Владика по први пут богослужио у овом храму, настојатељ храма отац Милан Марић му је захвалио на доласку, замолио га и позвао да и убудуће долази да молитвено заједничари са верницима парохије на Медаковићу и даровао му копију иконе Пресвете Богородице Млекопитатељнице. ■■

Каменорезачка радионица

Јаспис и Сард

Цара Душана бр. 2, Аранђеловац
<http://www.jaspisard.co.rs/>
(+381) 064/1938710

Све за цркве – од камена:

- иконостаси
- подови
- свети престоли
- розете
- крстови, споменици
- горња места, синтроноси...

Ручно и ел. звоњење – источно

У Руса, Грка и светогораца до данас,
а код Срба до пада Деспотовине, а од
2007. наново, и то: са програмирањем
и са откуцавањем часова и четвртина

Свеже: м. Жича (5 зв.), Копорин (3),
Милешева (звоно 9 тона); храм у Јовцу
(3), Уљми (4) Крагујевцу (5), С. Палан-
ци (3), Салаковцу (2), м. Вратна (2)...
Белошевац (2), Медвеђа зв. 2 и час.,
Азања (зв. 4) и час., Витовница (2)...

Часовници – Обнова старих механич-
ких, од историјског значаја, часовни-
ка; – Израда нових, тачних, са само-
сталним пребацивањем на
„зима-лето“ време.

скуп „ЖЕЛ-МИР“ аутора

Веб-сајт: zelmir.atspace.com;
szeljko7@gmail.com;
065/920 5 851; 064/20 80 145

**ПОСТОЈИ МОГУЋНОСТ КРЕДИТИРАЊА
НАШИХ ПРОИЗВОДА НА 24 МЕСЕЧНЕ РАТЕ**

ЛИВНИЦА ЦРКВЕНИХ ЗВОНА "ЛИГРАП"
34312 БЕЛОСАВЦИ ББ
ТЕЛ: 034/6883-502, 064 111 24 34
е-маил: livnicaligrap@yahoo.com

